

Come On Labels

Come On Labels

Common Appliance Policy
– All for One, One for All –
Energy Labels

Závěrečná zpráva projektu

Květen 2013

Podpora označování produktů energetickými štítky:
Kontrola uvádění správných informací na energetických štítcích
Monitoring řádného vystavování energetických štítků v obchodech
Organizace propagačních aktivit vůči koncovým spotřebitelům
Identifikace efektivních programů na podporu obměny spotřebičů

Supported by
INTELLIGENT ENERGY
EUROPE

Za obsah této zprávy jsou výhradně odpovědní její autoři. Zpráva nemusí nutně vyjadřovat stanovisko Evropské unie. Agentura EACI ani Evropská komise nenesou odpovědnost za způsob, jakým budou případně použity informace obsažené v této zprávě.

Come On Labels

Common Appliance Policy – All for One, One for All – Energy Labels

Závěrečná zpráva projektu

Květen 2013

Podpora označování produktů energetickými štítky:
Kontrola uvádění správných informací na energetických štítcích
Monitoring řádného vystavování energetických štítků v obchodech
Organizace propagačních aktivit vůči koncovým spotřebitelům
Identifikace efektivních programů na podporu obměny spotřebičů

O projektu	7
Hlavní poznatky a výsledky projektu	9
Úvod	13
Legislativa o energetickém štitkování výrobků	15
Stručný přehled nové legislativy EU v oblasti štitkování	15
Srovnání požadavků na energetické štítky a ekodesign	18
Implementace legislativy energetického štitkování a ekodesignu	20
Inspekce obchodů	22
Přehled metodiky inspekcí obchodů	22
Přehled výsledků inspekcí obchodů	25
Dodržování předpisů podle typu obchodu	26
Dodržování předpisů podle skupiny výrobků	28
Školení obchodníků	31
Ověřování shody a laboratorní testování produktů	32
Přehled ověřovací procedury a tržního dohledu	32
Příklady testů výrobků ověřujících soulad s deklaracemi na energetickém štítku	36
Návrh evropské výměny výsledků testování spotřebičů	39
Propagace energetických štítků	41
Obměna neúčinných spotřebičů	44
Přehled podpůrných programů a jejich dopadů	44
Současné nástroje podpory	47
Finální konference – 15. března 2013 v Bruselu	50
Výstupy projektu	51
Řekli o projektu	53

O projektu

Come On Labels – Common Appliance Policy – All for One, One for All – Energy Labels

- www.come-on-labels.eu
- Prosinec 2010 – květen 2013
- Projekt je podporován programem Inteligentní energie – Evropa:
<http://ec.europa.eu/energy/intelligent/>
- **Česká republika** – koordinátor projektu SEVEn, Středisko pro efektivní využívání energie, o.p.s.
www.come-on-labels.eu/o-projektu-cz/vitejte-cz
Koordinátor projektu: Juraj Krivosík, SEVEn, juraj.krivosik@svn.cz
- **Rakousko** – Rakouská energetická agentura, www.energyagency.at
www.come-on-labels.eu/zum-projekt-at/willkommen-at
- **Belgie** – Bruselská energetická agentura, www.curbain.be
www.come-on-labels.eu/concernant-le-projet-be/message-daccueil-be-fr
- **Chorvatsko** – ELMA Kurtalj d.o.o, www.elma.hr
www.come-on-labels.eu/o-projektu-hr/poruka-dobrodoslice-hr
- **Německo** – Öko-Institut e.V., institut pro aplikovanou ekologii, www.oeko.de
www.come-on-labels.eu/zum-projekt-de/willkommen-de
- **Řecko** – Středisko pro obnovitelné zdroje energie a jejich šetrné využívání, www.cres.gr
www.come-on-labels.eu/about-the-project-gr/welcome-message-gr
- **Itálie** – ENEA – Italská národní agentura pro nové technologie, energii a podporu udržitelného ekonomického rozvoje, www.enea.it
www.come-on-labels.eu/informazioni-sul-progetto-it/messaggio-di-benvenuto-it
- **Lotyšsko** – Ekodoma, Ltd, www.ekodoma.lv
www.come-on-labels.eu/par-projektu-lv/laipni-ludzam-lv
- **Malta** – Projects in Motion, www.pim.com.mt
www.come-on-labels.eu/about-the-project-mt/welcome-mt
- **Polsko** – KAPE, polská státní agentura pro šetrné využívání energie, www.kape.gov.pl
www.come-on-labels.eu/o-projekcie-pl/witamy-pl

- **Portugalsko** – QUERCUS – Národní asociace pro ochranu přírody, www.ecocasa.pt
www.come-on-labels.eu/o-projecto-pt/bem-vindo-pt
- **Španělsko** – ESCAN, s.l., www.escansa.com
www.come-on-labels.eu/acerca-del-proyecto-es/bienvenidos-es
- **Spojené království** – Energetická agentura regionu Severn Wye, www.swea.co.uk
www.come-on-labels.eu/about-the-project-uk/welcome-uk

Přínosy projektu a jeho hlavní aktivity:

- **Legislativa:** Souhrn legislativy v oblasti energetického štítkování, šíření povědomí o požadavcích nové legislativy a její uplatňování na národní úrovni.
- **Testování produktů:** Sdílení informací a spolupráce s orgány tržního dohledu a odborníky na tuto oblast při výměně zkušeností o kontrolních testech spotřebičů.
- **Štítky v obchodech:** Provádění širokého průzkumu správného umístování energetických štítků v obchodech, zapojení maloobchodních prodejců do aktivit podporujících správné umístování energetických štítků v obchodech.
- **Propagace:** Propagace energetických štítků pro spotřebiče široké veřejnosti, se zaměřením na nové energetické štítky.
- **Obměna:** Monitoring efektivních programů na podporu obměny spotřebičů za energeticky účinnější, vyhodnocování jejich přínosů a potenciálu pro zvyšování energetické účinnosti.

V případě vašeho zájmu o další informace k projektu, jeho organizaci a výsledkům se obračejte na koordinátora projektu: Juraje Krivošíka, SEVEN, Středisko pro efektivní využívání energie, o.p.s., Česká republika, juraj.krivosik@svn.cz

Hlavní poznatky a výsledky projektu

Projekt Come On Labels byl připraven v roce 2009, tedy dříve než se začala uplatňovat většina stávající nové legislativy v oblasti energetického štítkování. V samotném průběhu projektu, tedy mezi lety 2010 až 2013, pak byly schváleny nebo vstoupily v platnost nové požadavky na energetické štítky a ekodesign u více produktových skupin, např. chladniček, praček, myček nádobí, sušiček, klimatizací, televizorů a svítidel.

Projekt Come On Labels má tedy specifickou pozici, díky níž může napomáhat správnému uplatňování energetických štítků u všech zainteresovaných stran v 13 evropských zemích projektu, tj.:

- **Orgánů tržního dohledu:** společný výklad dopadů a požadavků právních předpisů a organizace společných aktivit, např. návštěv obchodů, odborných školení a vzájemné předávání reakcí spotřebitelů.
- **Maloobchodních prodejců a dodavatelů:** vzdělávání a zvyšování jejich povědomí o využívání nových energetických štítků v obchodech, inspekce stovek prodejen v EU a desítek prodejen v ČR a distribuce školicích materiálů pro maloobchodní prodejce.
- **Spotřebitelů:** organizace rozsáhlých informačních aktivit určených ke vzdělávání spotřebitelů v oblasti energetických štítků a jejich motivaci k výběru energeticky účinnějších produktů. Výstupy zahrnují organizaci konferencí a seminářů, stánky na veletrzích, letáky a brožury, články, tiskové zprávy a plakáty či záložky do knih.

K nejviditelnějším a nejvíce oceňovaným aktivitám projektu Come On Labels patří:

Spolupráce s orgány tržního dohledu

Každý členský stát EU je povinen provádět dohled nad trhem, dbát na to, aby na energetických štítcích byly uváděny správné údaje a aby byly energetické štítky správně umístěny v prodejnách a na jiných obchodních místech. Je však obecně známo, že úroveň těchto činností není v mnoha zemích dostatečná. Projekt

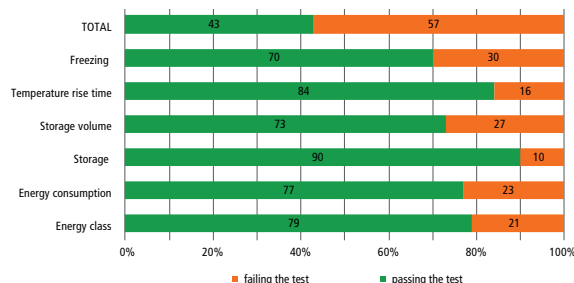

Come On Labels proto realizuje mimo jiné následující aktivity:

- Jednání o společném výkladu legislativních požadavků, orientované například na význam jednotlivých ikon vyobrazených na štítku nebo na problematiku definice vstupu produktů na trh;
- Předávání informací o stavu vystavování štítků, které byly zjištěny při projektových inspekcích v prodejnách, a jednání o případných možnostech nápravy;
- Organizování společných vzdělávacích aktivit pro inspektory nebo subjekty na trhu, např. obchodníky nebo dodavatele;
- Výměna zkušeností při testování produktů a o možnostech předávání těchto údajů mezi odpovědnými orgány v jednotlivých zemích EU.

Shromažďování a sdílení údajů o testování spotřebičů

Testování produktů, jejichž účelem je ověření správnosti údajů uvedených na energetických štítcích, představuje jeden z hlavních aspektů, jenž zajišťuje skutečné dosahování úspor uvedených na energetických štítcích. Je rovněž známo, že počet testů není dostatečný. Projekt samotný sice produkty netestuje, ale maximálně se snaží přispět těmito dvěma způsoby:

- Shromažďováním informací o testech, které jsou veřejně dostupné. Byly shromážděny údaje o testování produktů, které provádí orgány ve Velké Británii, Nizozemsku, Švédsku, ale také v Austrálii a USA, a také o činnostech při testování výrobků v rámci jiných projektů programu Inteligentní energie - Evropa. Všechny tyto údaje jsou shrnuty v přehledné formě a distribuovány zainteresovaným subjektům. Cílem je podpořit výměnu zkušeností a zlepšit povědomí o možnostech organizace testů spotřebičů.
- Výrobci testují své výrobky jen jednou pro celý trh EU, avšak úřední orgány mají informace pouze o modelech v distribuci na svém vnitrostátním trhu. V rámci projektu Come On Labels byly proto zpracovány dokumenty, které shrnují možnosti a zkušenosti jak zjednodušit spolupráci v celé EU a usnadnit činnosti pro úřední orgány. Zprávy obsahují zkušenosti s testováním produktů v zahraničních laboratořích, informace o pravidelné výměně zkušeností úředních orgánů, postupy při předávání názvů modelů produktů na jednotlivých trzích, a příklady evropských projektů, kde byly zveřejněny detailní výsledky testů spotřebičů.

Kontrola přítomnosti štítků v prodejnách

Energetické štítky musí být viditelně vystaveny v prodejnách tak, aby je spotřebitel mohl používat jako nástroj k nákupnímu rozhodování. Jak často a jak správně se však štítky v prodejnách používají? Projekt Come On Labels zorganizoval tři fáze inspekcí obchodů, přičemž při každé z nich bylo navštíveno cca 300 prodejen a kontrolovala se odpovídající přítomnost energetických štítků podle typu prodejny a typu výrobku. Výstupy zahrnovaly:

- Monitoring přítomnosti štítků podle typu prodejny a návrh možného zlepšení u kuchyňských studií, specializovaných prodejen a hypermarketů, kde je správné vystavování štítků v průměru nejhorší.
- Kontrolu přítomnosti štítků podle typu produktu, přičemž nejnižší úroveň vykazaly chladničky na víno, ale také klimatizace, elektrické trouby a televizory.
- Vyhodnocení dopadu nových energetických štítků, jež byly v roce 2012 využívány již u více než poloviny vystavených výrobků, což přispělo k nižšímu podílu částečně štítkovaných produktů, neboť nové energetické štítky se distribuují jen v jednom kuse.

Školící manuál pro prodejce

Projekt Come On Labels připravil školící manuál pro prodejce, který učí prodejce řádně vystavovat štítky a jehož cílem je zvýšit úroveň správného vystavování štítků v prodejnách. Manuál je k dispozici v 11 jazycích a 13 verzích pro různé země a vysvětluje význam a právní požadavky na vystavování energetických štítků, uvádí příklady správného a nesprávného vystavování štítků v prodejnách a přináší konkrétní rady, jež mohou prodejci poskytovat zákazníkům. Manuál byl například využit následujícím způsobem:

- Distribuce jednotlivým inspektorům národních orgánů dohledu nad trhem
- Pořádání individuálních výukových seminářů pro maloobchodní řetězce a prodejny
- Distribuce v prodejnách ve spolupráce s členy národních sdružení výrobců spotřebičů CECED
- Používání materiálu na konferencích a akcích, kterých se účastní výrobci a prodejci spotřebičů

Porovnání energetického štítkování s požadavky na ekodesign

Energetické štítky byly navrženy tak, aby pomohly spotřebitelům s volbou energeticky účinnějších výrobků z široké nabídky modelů vystavených v prodejně. Energetická třída A byla dlouho vnímána jako nejúčinnější energetická třída. Tržní vývoj, zavedení tříd A+

Produktová skupina	Třída energetické účinnosti na štítku	Třídy energetické účinnosti povolené na trhu na základě ekodesignu	Třídy energetické účinnosti na štítku, ale nepovolené na základě ekodesignu
Pračky	A+++ / D	A+++ / A	B, C, D
Myčky nádobí	A+++ / D	A+++ / A	B, C, D
Chladničky a mrazničky	Typ s kompresorem	A+++ / A+	A, B, C, D
	Absorpční typ	A+++ / E	F, G
Televizory	A / G	A / G	
Zdroje světla	A / G	A / C	D, E, F, G

/ A+++ a požadavky na minimální energetickou účinnost (ekodesign) však způsobily, že třída A je v mnoha případech jen ta nejhorší dostupná energetická třída na trhu. Projekt Come On Labels proto připravil publikaci, která shrnuje škálu energetických tříd uvedených na energetických štítcích a dává je do souvislosti s požadavky na ekodesign u daných typů produktů. Publikace je distribuována mezi partnery, úředními orgány a tržními subjekty a jejím účelem je poskytnout lepší přehled o skutečném významu jednotlivých tříd na energetickém štítku.

Vzdělávání spotřebitelů

Spotřebitelé a jejich nákupní rozhodnutí, která ovlivňují spotřebu energie na mnoho let dopředu, jsou hlavní cílovou skupinou energetického štítkování. Spotřebitelé musí mít o energetických štítcích dostatečné znalosti a musí chápat jejich význam, aby je skutečně brali v potaz. Dobré

porozumění štítku získalo na významu se zavedením nových energetických štítků. Projekt Come On Labels proto realizoval pestrou škálu informačních aktivit, mezi něž patří:

- Publikace řady tiskových zpráv a článků v médiích
- Spektrum letáků, brožur, plakátů nebo knižních záložek a jejich distribuce koncovým spotřebitelům v prodejnách, informačních centrech, energetických agenturách, knihovnách apod.
- Organizace akcí, seminářů, veletrhů a výstav a účast na dalších veřejných akcích, díky nimž se podílel na šíření informačních materiálů o energetických štítcích jejich návštěvníkům a účastníkům.

O konkrétních výstupech a výsledcích projektu a zkušenostech se dočtete více v následujících kapitolách.

Další informace o energetickém štítkování a veškerých výsledcích projektu jsou k dispozici na internetových stránkách projektu:

A+++

www.come-on-labels.eu

Úvod

Projekt Come On Labels byl navržen v roce 2009 a jeho realizace proběhla v letech 2010 – 2013, přičemž jednotlivé aktivity se uskutečnily v 13 evropských zemích. Primární úlohou projektu bylo podpořit roli energetických štítků při propagování energeticky šetrných výrobků na trhu i z dlouhodobého hlediska. Proto byly v rámci projektu zorganizovány tyto konkrétní aktivity:

- Zpracování detailních přehledů legislativy EU v oblasti energetického štítkování a jejího správného uplatňování u státních orgánů, tržních subjektů a veřejnosti
- Shromažďování a předávání dat o testování výrobků organizovaných za účelem kontroly údajů uvedených na energetickém štítku
- Inspekce stovek prodejen a monitoring kontroly řádného vystavování štítků
- Organizace široké škály vzdělávacích a informačních aktivit zaměřených na veřejnost
- Hodnocení programů včasné a lepší obměny produktů

Aktivity projektu Come On Labels se vztahují ke všem typům spotřebičů, které jsou označeny energetickým štítkem – jak „novými“ energetickými štítky (u chladicích zařízení, myček nádobí, praček a televizorů), tak „starými“ energetickými štítky (trouby, světelné zdroje, klimatizace a sušičky). Hlavní důraz je však kladen na nové energetické štítky a jejich postupné zavádění a vstup v platnost u rostoucího počtu výrobků.

Projekt Come On Labels a jeho internetové stránky představují místo, kde naleznete tyto informace:

- Přehled evropské a vybrané národní legislativy související se štítkováním spotřebičů
- Popis procesu testování produktů, který ověřuje, zda vlastnosti spotřebiče odpovídají informacím na štítku
- Informace o testech spotřebičů uskutečněných během projektu
- Přehled, jak se má správné vystavování energetických štítků kontrolovat v prodejnách
- Informace o tom, do jaké míry jsou v maloobchodních prodejnách přítomny štítky, získané na základě vlastních kontrol partnerů projektu
- Široká škála propagačních aktivit, jejichž cílem je motivovat veřejnost, aby při nákupních rozhodnutích brala v potaz údaje na energetickém štítku
- Přehled a hodnocení programů určených k propagaci včasné a lepší obměny spotřebičů

Cílové skupiny a hlavní aktéři a jejich zapojení do projektu:**Státní instituce:**

- obdržely přehled požadavků legislativy, aby mohly zajistit společný výklad
- obdržely informace z návštěv obchodů, aby se prohloubilo povědomí o stavu štítkování v prodejnách
- účastnily se vzdělávání partnerů, společných akcí, návštěv prodejen, předávaly si zkušenosti z kontrolních akcí, aj.

Dodavatelé (výrobci a dovozci):

- obdrželi manuály školení obchodníků
- účastnili se projektových informačních akcí
- přispěli k informačním akcím mezi koncovými spotřebiteli a obchodníky

Maloobchodní prodejci:

- předávali zkušenosti s vystavováním štítků
- účastnili se školení a e-learningu pro maloobchodní prodejce na téma vystavování štítků
- účastnili se vybraných informačních aktivit

Sdružení spotřebitelů a nestátní organizace:

- účastnily se organizování inspekcí v prodejnách
- pomáhaly organizovat informační činnosti
- přispěly ke zvýšené úrovni kontrolních aktivit

Veřejnost:

- získala prospěch z lepších znalostí o energetických štítcích
- obdržela odpovědi na individuální dotazy k podobě a obsahu štítků

Mezinárodní organizace a ostatní národní instituce:

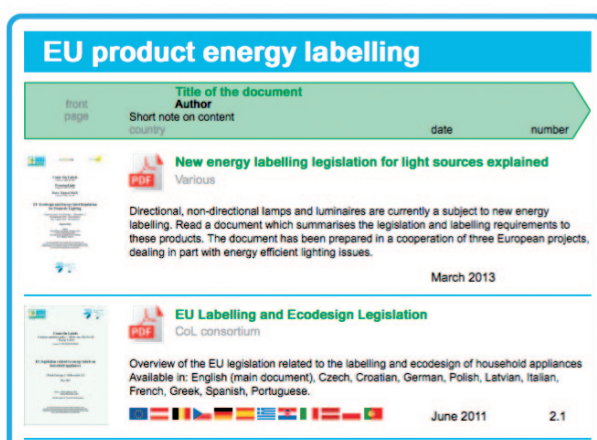
- účastníci projektu Come On Labels spolupracovali s různými organizacemi, např. pracovní skupinou národních energetických agentur „EnR Energy Labelling and Ecodesign Working Group“, zástupci dozorových orgánů členských států EU „ADCO Labelling Group“, pracovní skupiny Mezinárodní energetické agentury „IEA 4E“ a relevantními projekty programu Inteligentní energie – Evropa, s nimiž si vyměňovali zkušenosti a hledali řešení pro lepší a intenzivnější kontrolní aktivity.

Legislativa o energetickém štítkování výrobků

Stručný přehled nové legislativy EU v oblasti štítkování

Tato kapitola je výňatkem z projektového dokumentu „Evropská legislativa týkající se energetického štítkování spotřebičů pro domácnost“; publikovaného v květnu 2011 v 11 jazycích. Další informace jsou k dispozici pro jednotlivé produktové skupiny, pro které byla v průběhu projektu přijata nová legislativa. Úplné znění dokumentů je k dispozici zde:

<http://www.come-on-labels.eu/legislation/eu-product-energy-labelling>

Směrnice Rady 92/75/EHS, která dříve upravovala označování energetickými štítky, byla nahrazena novou rámcovou směrnicí 2010/30/EU, která platí od června 2010. U jednotlivých produktových skupin budou stávající štítky postupně nahrazeny novými štítky v rámci prováděcích opatření, která jsou specifická pro příslušné produkty. První produktové skupiny, pro které byly zavedeny „nové energetické štítky“, představují chladničky a mrazničky, pračky, myčky nádobí, a navíc jedna produktová skupina, která dosud nebyla štítkována, a sice televizory. Po nich dále následovaly další skupiny produktů, např. klimatizace, sušičky prádla, lampy a svítidla.

Energetický štítek EU vychází ze zásady samocertifikace (self-declaration), která přenáší na výrobce spotřebičů plnou odpovědnost za hodnoty deklarované na štítku. Hlavní rozdíly mezi starým a novým systémem energetického štítkování jsou ve stručnosti tyto:

- **Není nutná implementace na národní úrovni:** prováděcí předpisy pro nové štítkování již nejsou v podobě směrnic, které by vyžadovaly transpozici do národního práva, ale ve formě „nařízení v přenesené pravomoci“, která jsou okamžitě platná ve všech členských státech. Kontrolní orgány pro dohled nad trhem jsou podle zásady subsidiarity zodpovědné za organizaci vlastního dozoru, jeho monitoring a hodnocení.
- **Značení energetické náročnosti se bude týkat dalších produktů:** štítkování se může vztahovat na každý produkt, který využívá energii nebo má na její využívání vliv („výrobek spojený se spotřebou energie“). Od října 2010 byl zaveden štítek pro televizory (povinně od listopadu 2011). Následovat budou další spotřebiče, např. bojler, ohřívače vody, vysavače, digestoře apod.

- **Energetická třída A+, A++ a A+++:** umožní li to u konkrétního produktu technický rozvoj, lze na štítek přidat tyto nové třídy energetické účinnosti. Třídy A+, A++ a A+++ již existují u chladniček a mrazniček, praček a myček nádobí. U televizorů budou zavedeny v předem stanovených termínech.
- **Sedm tříd energetické účinnosti:** energetický štítek by měl uvádět jen sedm tříd energetické účinnosti. Je li tedy A+++ nejvyšší třída, končí stupnice písmenem D, nikoli G. Nejvyšší třída musí být vždy označena zeleně a nejnižší třída červeně.
- **Nová metodika výpočtů:** výpočet indexu energetické účinnosti, který se používá ke stanovení třídy energetické účinnosti jednotlivých modelů určitého typu spotřebiče, byl aktualizován, aby lépe odrážel skutečné užívání štítkovaných výrobků. Například u praček nyní vychází ze spotřeby energie u programů pro bavlnu při teplotě 40 °C a 60 °C a při zcela naplněné a z poloviny naplněné pračce.
- **Nové údaje na štítku: nové štítky obsahují další ikony, které zdůrazňují specifické údaje o výrobku (např. kapacita, příkon, přítomnost vypínače apod.).** Na druhou stranu však již energetický štítek na pračce a myčce nádobí neobsahuje třídu účinnosti praní. Protože všechny modely na trhu mají třídu účinnosti praní A, považuje se dnes tato účinnost za specifický minimální požadavek k uvedení na trh podle relevantního nařízení o ekodesignu. Na štítku se dále uvádí spotřeba elektriny a vody přepočtená na roční spotřebu.
- **Jazykově neutrální štítek:** nové štítky jsou stejné ve všech zemích EU a není nutné pořizovat národní jazykové verze. Tohoto zlepšení bylo dosaženo tak, že jsou údaje na štítku prezentovány formou piktogramů, nikoli slovně. Z toho důvodu v nové podobě existuje jen jediný štítek, namísto dosavadní kombinace štítku s barevným podkladem pro konkrétní jazykovou verzi a jazykově neutrálního datového proužku.
- **Zahrnutí internetových obchodů:** legislativa specifikuje, které údaje musí být uveřejněné při prodeji spotřebiče po internetu, prostřednictvím katalogového prodeje nebo jiným způsobem, který neumožňuje spotřebiteli vidět produkt vystavený a prohlédnout si tak i štítek.
- **Třída energetické účinnosti v reklamě:** od roku 2012 musí veškerá reklama na spotřebiče, v níž se uvádí cena a/nebo spotřeba energie, zmiňovat i třídu energetické účinnosti.

Časový harmonogram zavádění nových energetických štítků: Označování spotřebičů novými štítky začíná být povinné ve většině případů jeden rok poté, co vstoupí v platnost příslušné nařízení v přenesené pravomoci. Po této době musí být všechny nové modely uváděné na trh v EU v prodejně označeny novým štítkem.

Směrnice a nařízení týkající se konkrétních produktů rovněž definují **povinnosti dodavatelů, prodejců a úředních orgánů**. Jedná se například o:

Povinností dodavatelů je zajistit, aby:

- každý výrobek spadající do působnosti nařízení byl dodáván s tištěným štítkem;
- byl k dispozici informační list výrobku;
- na požádání byla úředním orgánům členských států a Evropské Komisi dána k dispozici technická dokumentace;
- každá reklama na specifický model obsahovala třídu energetické účinnosti, jestliže reklama uvádí údaje o energii nebo ceně;
- každý technický propagační materiál ke konkrétnímu modelu, který popisuje jeho specifické technické parametry, obsahoval třídu energetické účinnosti daného modelu.

Povinností prodejců je zajistit, aby:

- každý produkt na prodejně byl označen štítkem od dodavatele, a to zepředu či shora na vnější straně domácího spotřebiče tak, aby byl zřetelně viditelný;
- jestliže nelze předpokládat, že by si koncový uživatel mohl prohlédnout vystavený výrobek (internet, katalogový prodej), byly k dispozici přesně definované údaje od dodavatelů;
- každá reklama na specifický model obsahovala zmínku o jeho třídě jeho energetické účinnosti, jestliže se v reklamě uvádí údaje o energii nebo ceně;
- každý technický propagační materiál ke konkrétnímu modelu, který popisuje jeho specifické technické parametry, obsahoval třídu energetické účinnosti daného modelu.

Ověřovací procedura pro účely dohledu nad trhem:

Povinností členských států je organizovat dohled nad trhem a kontrolu uplatňování systému štítkování. Každý členský stát má vlastní orgán tržního dohledu a vymáhání.

V obecné rovině se procedura ověřování shody výrobku s deklarací na energetickém štítku skládá ze série testů, které využívají příslušné evropské standardy. Dodavatelé v případě potřeby poskytují orgánům tržního dohledu technickou dokumentaci ke kontrole.

Každý členský stát musí vytvořit vlastní režim dohledu nad trhem, podniknout nezbytná preventivní opatření a opatření zaměřená na zajištění shody a v případě přetrvávajícího nesouladu omezit nebo zakázat uvádění produktu na trh.

Každé čtyři roky předkládají členské státy Evropské komisi zprávu s podrobnými údaji o svých aktivitách při prosazování pravidel a o celkové úrovni dodržování předpisů na svém území.

Srovnání požadavků na energetické štítky a ekodesign

Tato kapitola je výňatkem z projektového dokumentu „Comparison of energy efficiency requirements of the energy labels and ecodesign legislations“; publikováno v červnu 2012. Úplné znění dokumentu je k dispozici zde:

<http://www.come-on-labels.eu/legislation/eu-product-energy-labelling>

Označování elektrospotřebičů a dalších výrobků energetickými štítky je již tradiční a ceněný nástroj pro spotřebitele, který je informuje o energetické účinnosti a jiných funkčních parametrech modelů, jejichž nákup zvažují.

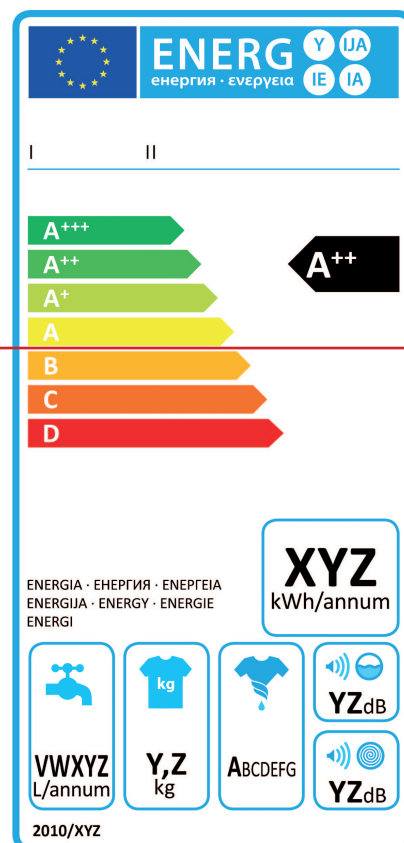
Účelem energetických štítků je **seřadit všechny modely daného typu produktů** na škále energetických tříd, typicky od A do G nebo A+++ do D, a **tuto klasifikaci zveřejnit na prodejně**.

Opatření ekodesignu představují další balíček legislativy EU, který upravuje spotřebu energie a funkční aspekty výrobků tak, že stanoví minimální požadavky při jejich uvádění na trh nebo do provozu. V porovnání se štítkováním není tato legislativa pro spotřebitele „vidět“, protože výrobky vstupující na trh automaticky splňují příslušné požadavky.

V určitých případech se na stejný typ produktů vztahují obě zákonné normy: nařízení Komise stanovila povinnost energetického štítku i požadavky na ekodesign kupříkladu pro pračky, myčky, chladničky, klimatizace, televizory, sušičky a světelné zdroje.

V praxi (v obchodech) jsou tyto kategorie výrobků vystavovány s příslušným energetickým štítkem, který zobrazuje úplnou škálu tříd energetické účinnosti (např. A+++ až D), ale právní předpisy pro ekodesign zároveň zakazují uvádět na trh modely pod určitou minimální třídou energetické účinnosti (např. horší než třída A).

Přehledná tabulka uvedená níže srovnává třídy energetické účinnosti uvedené na energetickém štítku a třídy povolené normami ekodesignu pro většinu běžných typů výrobků (např. pračky s náplní více než 4 kg, myčky nádobí pro více než 10 sad nádobí).

Tabulka: Srovnání tříd energetické účinnosti v požadavcích na energetické štítkování a ekodesign, červen 2012

Produktová skupina	Třída energetické účinnosti na štítku	Třídy energetické účinnosti povolené na trhu na základě ekodesignu	Třídy energetické účinnosti na štítku, ale nepovolené na základě ekodesignu
Pračky	A+++ / D	A+++ / A	B, C, D
Myčky nádobí	A+++ / D	A+++ / A	B, C, D
Chladničky a mrazničky	Typ s kompresorem	A+++ / A+	A, B, C, D
	Absorpční typ	A+++ / E	F, G
Televizory	A / G	A / G	
Zdroje světla	A / G	A / C	D, E, F, G

Poznámka: Pro každý typ výrobku jsou stanovena různá data vstupu příslušné legislativy v platnost. Pro televizory lze dobrovolně používat třídy „plus“ ještě před jejich zavedením na povinné bázi, štítek by přitom stále obsahoval jen sedm tříd (tj. poslední písmeno zdola (např. G) by se v takovém případě vymazalo).

V květnu 2011 vstoupilo v platnost nařízení (EU) 626/2011 o klimatizacích pro domácnosti, požadavky se uplatňují od ledna 2013. V březnu 2012 vstoupilo v platnost nařízení Komise č. 392/2012, týkající se označování bubnových sušiček pro domácnost energetickými štítky; požadavky se uplatňují od května, respektive září 2013. Nový energetický štítek pro bubnové sušičky bude obsahovat energetické třídy A+++ / D. Zároveň v květnu 2012 schválil Regulativní výbor nařízení o ekodesignu pro tuto skupinu výrobků a navrhl omezit vstup na trh pro modely třídy D a některé modely třídy C (jeden rok po vstupu nařízení v platnost). V lednu 2013 vstoupilo v platnost nařízení (EU) 1194/2012 o směrových světelných zdrojích; požadavky se uplatňují od září 2013.

K dalším skupinám výrobků, u nichž se v roce 2013 očekává označování energetickými štítky i legislativa o ekodesignu, patří: trouby, ohřívače vody, spotřebiče určené k vytápění, vysavače a komerční chladicí zařízení.

Implementace legislativy energetického štítkování a ekodesignu

Tato kapitola je výňatek z projektového dokumentu „Energy Labelling and Ecodesign legislation implementation“; publikováno v březnu 2013. Úplné znění dokumentu je k dispozici zde:

<http://www.come-on-labels.eu/legislation/energy-labelling-legislation-in-the-project-countries>

K základním prvkům projektu Come On Labels patřil ve všech 13 účastnických zemích¹ pravidelný kontakt s národními orgány tržního dohledu i ostatními důležitými národními partnery, např. zástupci státu, sdruženími výrobců a maloobchodních prodejců apod., s nimiž byly projednány všechny relevantní výsledky projektu, např. přehled přítomnosti štítků podle typu výrobku a prodejny či příklady produktových testů, s cílem zvýšit kvalitu tržního dohledu a tím zvýšit i úroveň dodržování předpisů ze strany výrobců a prodejců a spokojenost zákazníků.

Jedním z konkrétních výstupů projektu byla detailní kontrola úrovně a charakteru dohledových činností prováděných v jednotlivých projektových zemích². Zde uvádíme stručný souhrn aktivit popsaných ve vybraných zemích:

Pozitivní příklad zvýšení úrovně dohledových činností přišel z **České republiky**, která v minulosti kvůli ověřování přítomnosti energetických štítků navštěvovala jen omezený počet prodejen, např. 4 v roce 2010. V roce 2011 se toto číslo zvýšilo na 18 zkontrolovaných prodejen a v roce 2012 na téměř 300 prodejen. Souhrnné výsledky byly publikovány v tiskové zprávě. Zástupci úředních orgánů potvrdili, že budou udržovat tuto úroveň návštěv prodejen i v následujících letech. Navíc byla v roce 2011 testována spotřeba elektrické energie u 6 chladicích zařízení a u všech bylo shledáno, že v rámci povolené odchylky odpovídá údajům na štítku.

Rakousko vykazuje 70 návštěv prodejen za rok, přičemž v loňském roce (2012) bylo zjištěno 70 výrobků bez štítku. Tuto úroveň kontrol prodejen považují úřední orgány za dostatečnou a nepředpokládají v budoucnu další kontroly. V Rakousku se netestují výrobky, ale je potvrzena aktivní účast ve skupině ADCO pro energetické štítky.

V **Belgii** v roce 2011 proběhla kontrola asi v 202 prodejnách a za nevyhovující bylo prohlášeno 3 330 z téměř 20 tisíc zkontrolovaných produktů. Za poslední 4 roky (2009 – 2012) bylo testováno 46 výrobků, zejména svítidla, chladničky a myčky nádobí; nebyly uplatněny žádné sankce, ale někteří výrobci lamp upravili obaly výrobků.

Situace v **Německu** je složitější, neboť dohledové činnosti vykonávají jednotlivé spolkové země. Například v Bavorsku se v roce 2013 počítá se zahájením laboratorních testů LED svítidel, které se budou týkat požadavků na označování energetickými štítky i na ekodesign. Spolková země Porýní Falc udává 211 inspekcí prodejen (jak prvních, tak opakovaných) a 18 případů, kdy byly uloženy pokuty ve správním řízení. V Bádensku-Württembersku byla uzavřena

¹ Rakousko, Belgie, Česká republika, Chorvatsko, Německo, Řecko, Itálie, Lotyšsko, Malta, Polsko, Portugalsko, Španělsko, Spojené království

² Zájemci o další informace k souvisejícím tématům se mohou seznámit i s jinými projekty IEE: projektem ATLETE II, který zahrnuje dohled nad trhem, mimo jiné prostřednictvím dotazníků, zejména v souvislosti s pračkami: <http://www.atlete.eu/2/market-surveillance-authorities>, a Ecolpliant, který se orientuje na činnosti související s ekodesignem: <http://www.ecoplant.eu/activity-streams/work-package-2-establishing-best-practice/>.

dohoda mezi ministerstvem životního prostředí spolkové země a místními samosprávami, která obsahuje mj. konkrétní cíl tržního dohledu a vytvoření systému řízení, který se týká jak štítkování v prodejnách, tak testování výrobků.

Italský dozorový orgán plánuje realizovat v období 2013–2014 program kontrol svítidel v rámci memoranda o porozumění s italskou Unií obchodních komor, jedná se o kontroly výrobců a distributorů a provádění testů ve vybraných laboratořích, s předpokladem testovat 70 modelů.

Jednou ze zemí, kde probíhá jen málo činností zaměřených na verifikaci štítkování, je **Lotyšsko**, jež neuskutečňuje žádné testování výrobků a realizuje jen omezené návštěvy prodejen. Lotyšsko však může mít výrazný prospěch z mezinárodní spolupráce. „Severský projekt“, zaměřený na tržní dohled v severských zemích, zve ke spolupráci i pobaltské země a lotyšský dozorový orgán potvrdil zájem odebrat výsledky a využívat příklady dobré praxe tohoto projektu.

V roce 2012 na **Maltě** proběhlo asi 20 formálních návštěv v prodejnách, na rok 2013 se jich plánuje taktéž 20, a přestože nebyly uloženy formální pokuty, uskutečnila se informační setkání a školení maloobchodních prodejců, aby byly prodejny, které neplní předpisy, upozorněny na povinnosti vztahující se k označování energetickými štítky.

Polsko bylo poslední zemí, která zcela transponovala směrnici o energetických štítcích. Za tržní dohled jsou zde odpovědné dvě organizace, jedna za všechny výrobky spojené se spotřebou energie kromě televizorů, a jedna pouze za televizory (a jiné elektronické přístroje v jiných oblastech dohledu). Na rok 2013 byl ohlášen plán testovat 12 výrobků, ale dosud nebyly zvoleny produktové kategorie.

Ve **Španělsku** bylo v období 2011–2012 zkontrolováno na přítomnost štítků cca 450 spotřebičů a 300 zářivek. Kromě toho orgány dohledu nad trhem v letech 2008–2011 otestovaly shodu údajů na štítcích u 36 výrobků. Kontrolní činnosti provádí regionální samospráva, doplňkové související činnosti vykonává národní energetická agentura, která administruje dotační program, a jednotlivé testy publikuje i sdružení výrobců.

Spojené království patří k zemím EU, které pravidelně testují výrobky a provádí kontrolní návštěvy prodejen. V roce 2012 bylo zkontrolováno 188 maloobchodních prodejců s průměrnou úrovní správně štítkovaných spotřebičů více než 70 %. Celkem bylo zkontrolováno 28 tisíc výrobků, z nichž vyhovělo přes 60 %. Opakovaná návštěva se uskutečnila v prodejnách, v kterých nesplňovalo předpisy 50–100 % vystavených výrobků; ostatním byla poskytnuta okamžitá doporučení a následně obdržely dopis s žádostí o důkaz, že dodržují dané předpisy. V rámci dobrovolného programu Energy Saving Trust Recommended, který zahrnuje 20 % energeticky nejúčinnějších výrobků, bylo v letech 2010–2011 testováno celkem 15 spotřebičů a v období 2011–2012 pak 9 spotřebičů. Výsledky testů byly projednány s dodavateli a obdrželi je i zástupci dozorového orgánu.

Inspekce obchodů

Přehled metodiky inspekcí obchodů

Tato kapitola je výňatkem z projektového dokumentu „Proper appliance labelling in shops“; publikováno v červnu 2011. Úplné znění dokumentu je k dispozici v 11 jazycích zde:

<http://www.come-on-labels.eu/displaying-energy-labels/appliance-labelling-in-shops>

Řádná přítomnost energetických štítků v prodejně nebo specifické údaje v katalogích a při prodeji po internetu jsou zásadní pro to, aby se spotřebitelé mohli informovaně rozhodnout o novém spotřebiči.

Zkušenosti dokládají, že přítomnost štítků na spotřebičích je obecně v mnoha prodejnách ve všech členských státech EU vysoká. Existují však stále výrazné problémy v souvislosti s konkrétními skupinami výrobků nebo distribučními kanály.

Základní prvky správného využití energetických štítků jsou definovány v rámcové směrnici EU o označování energetickými štítky, v prováděcích směrnících a nařízeních ke konkrétním výrobkům a v obecném nařízení 765/2008/ES o dozoru nad trhem. Evropské právo definuje **povinnosti dodavatelů a prodejců** takto:

- „Dodavatelé, kteří uvádějí na trh nebo do provozu výrobky, na které se vztahuje akt v přenesené pravomoci, dodávají energetický štítek a informační list v souladu s touto směrnicí a aktem v přenesené pravomoci.“
- „Obchodníci řádně viditelným a čitelným způsobem vystavují energetické štítky a poskytují informační list v brožůře týkající se výrobku nebo v jiných podkladech, které jsou k výrobkům přiloženy, když jsou prodávány konečným uživatelům.“
- V případech, kdy nelze očekávat, že by si spotřebitel mohl prohlédnout vystavený výrobek, např. při prodeji z katalogu nebo po internetu, musí prodejce poskytnout zákazníkovi informace, které tvoří součást obsahu energetického štítku.

Podle evropské legislativy musí členské státy EU zajistit řádné štítkování výrobků uplatňováním dohledu nad trhem (ověřovacích procedur). Kontroly obchodů jsou pak jednou z možností, jak zajistit dodržování legislativy na straně obchodníků.

Vymáhání řádného vystavování energetických štítků v prodejnách:

Členské státy:

- Zajistí, aby dodavatelé a prodejci plnili své povinnosti.
- Ustanoví, které instituce budou provádět tržní dohled (např. plánování a provádění verifikace souladu výrobků s předpisy a verifikace dodržování předpisů na straně maloobchodních prodejců), a přidělí jim dostatečné kompetence a zdroje.
- Vytvoří programy tržního dohledu.
- Stanoví pravidla ukládání pokut za porušení směrnice.
- Zajistí vnější kontroly na hranicích.
- Každé čtyři roky podají zprávu Komisi o dozorových činnostech a úrovni dodržování předpisů na svém území.

Ověřovací procedury:

- Cílem ověřovacích aktivit je odpovědět na otázku, zda výrobce/dodavatel nebo obchodník plní podmínky stanovené rámcovou směrnicí, nebo nařízeními v přenesené pravomoci.
- Základní prvky ověřování shody produktů jsou definovány evropskou legislativou (dvoustupňové testování spotřebičů). Nikde však není stanoveno, jakým způsobem mají být kontrolováni obchodníci, zda plní svoje povinnosti (např. inspekce v obchodech). Rozhodnutí o způsobu provádění těchto kontrol je na základě principu subsidiarity ponecháno v kompetenci členských států, které však mají podle nařízení o dohledu nad trhem 768/2008/ES povinnost trh kontrolovat.

Inspekce obchodů

Instituce odpovědné za ověřování řádného štítkování spotřebičů v prodejnách musí provádět kontroly za účelem verifikace dodržování právních předpisů.

Rozhodnutí o počtu kontrolovaných obchodů v jednotlivých kategoriích může být učiněno na základě a) statistické analýzy, b) předchozích zkušeností a znalostí, nebo c) stížností zákazníků.

Kontrola správnosti označení spotřebičů energetickými štítky by měla pokaždé probíhat stejně, aby byly výsledky jednotlivých inspekcí porovnatelné.

Postup při kontrole v obchodech by měl obsahovat tři kroky: přípravu, samotnou inspekci a vyhodnocení.

Obchody: postup při inspekci

Příprava

Výběr spotřebičů ke kontrole, výběr obchodů ke kontrole, vypracování záznamového listu.

Inspekce

- Návštěva obchodu a zaznamenání stavu označení štítky.
- Informace obchodu o dalším postupu.

Vyhodnocení a další kroky

- Zpracování a vyhodnocení výsledků (pro případ sankcí)
- Zpětná vazba obchodům
- Zaevidování výsledků pro použití jako podkladu pro další výběr obchodů/spotřebičů ke kontrole
- Zpráva o výsledcích inspekce

Stav označení spotřebičů štítky by měl být inspektorem zaznamenán dle předem vyhotoveného záznamového listu (vizte následující tabulku) a obchod, v němž inspekce proběhla, by měl být následně informován o dalších krocích, které bude příslušná instituce podnikat. Proces vyhodnocení výsledků inspekce a charakter dalších kroků závisí na tom, jak ověřovací proceduru upravuje národní legislativa.

Tabulka: Řádné umístění štítku

Spotřebič	Umístění
Obecně	Na dobře viditelném místě, které je specifikováno příslušnou prováděcí směrnicí nebo nařízením.
Chladničky, mrazničky a jejich kombinace	Štítek má být umístěn na vnější straně přední nebo horní části spotřebiče tak, aby byl dobře viditelný.
Pračky	
Myčky nádobí	
Televizní přijímače	Vpředu tak, aby byl dobře viditelný.
Bubnové sušičky	
Kombinované pračky se sušičkou	Na vnější straně přední nebo horní části spotřebiče tak, aby byl dobře viditelný a aby nebyl zakrytý.
Klimatizační zařízení	
Trouby	Z vnější strany na dvířkách spotřebiče tak, aby byl zřetelně viditelný a ničím nezakrytý. U trub s více dutými prostory musí být štítkem opatřen každý dutý prostor s výjimkou prostoru, na který se nevztahují harmonizované normy.
Světelné zdroje	Štítek musí být umístěn, natištěn nebo připevněn zvnějšku na obalu každého světelného zdroje. Nic dalšího jej nesmí zakrývat nebo snižovat jeho viditelnost.

Kontrola internetového a katalogového prodeje

Je důležité, aby byly zákazníkům, kteří si nemohou výrobek (a tedy ani energetický štítek) prohlédnout, poskytnuty všechny důležité údaje o výrobku, než si jej zakoupí.

Kontroly internetových a katalogových obchodů mohou probíhat obdobně jako kontroly obchodů kamenných. Seznam informací, které mají být u výrobků uvedeny, je uveden vždy v příslušném prováděcím opatření.

Kontrola reklamních materiálů

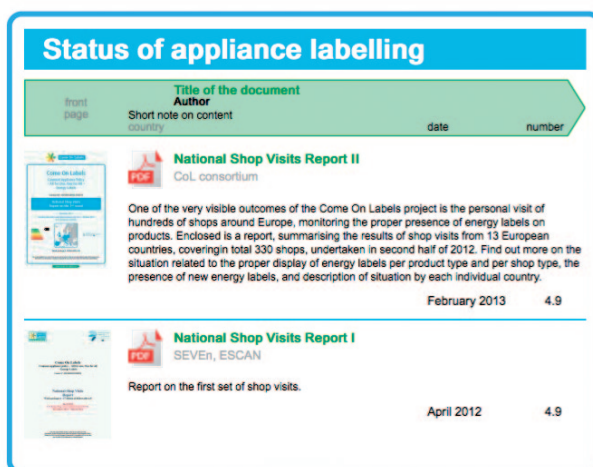
Podle nové rámcové směrnice o energetickém štítkování musí každý reklamní materiál na specifický produkt obsahovat třídu energetické účinnosti, zveřejňuje li se údaj o energii nebo o ceně.

Kontrola správného uvádění třídy energetické účinnosti na propagačních materiálech je tedy také součástí dohledu nad trhem.

Přehled výsledků inspekci obchodů

Tato kapitola je výňatkem ze souhrnu projektem organizovaných návštěv obchodů, které proběhly od prosince 2011 do února 2013. Úplné znění dokumentu naleznete zde:

<http://www.come-on-labels.eu/displaying-energy-labels/status-of-appliance-labelling>

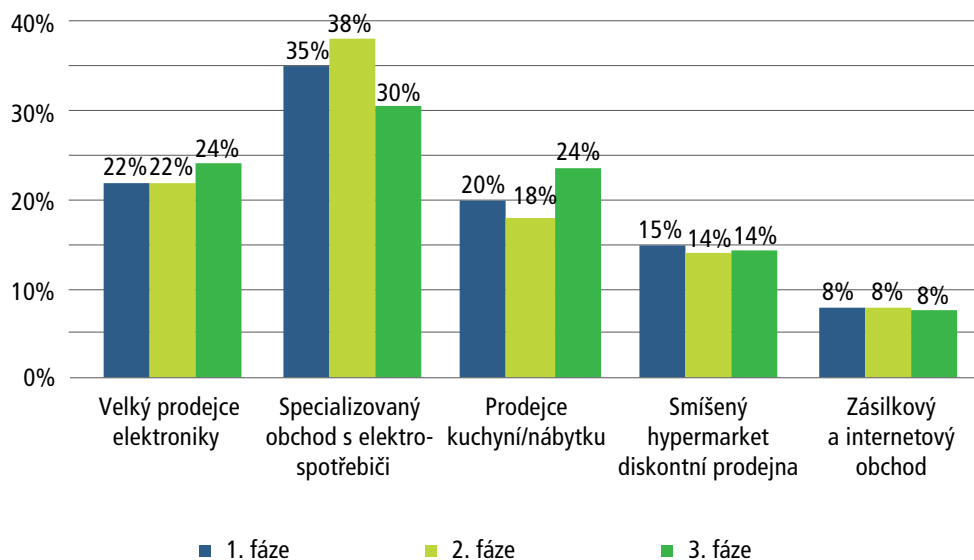
front page	Title of the document	Author	Short note on content	country	date	number
	National Shop Visits Report II	CoL consortium	One of the very visible outcomes of the Come On Labels project is the personal visit of hundreds of shops around Europe, monitoring the proper presence of energy labels on products. Enclosed is a report, summarising the results of shop visits from 13 European countries, covering total 330 shops, undertaken in second half of 2012. Find out more on the situation related to the proper display of energy labels per product type and per shop type, the presence of new energy labels, and description of situation by each individual country.		February 2013	4.9
	National Shop Visits Report I	SEVEN, ESCAN	Report on the first set of shop visits.		April 2012	4.9

V rámci projektu Come On Labels navštívil každý z 13 projektových partnerů nejméně 20 vybraných obchodů, a to třikrát za projekt. Za celou dobu trvání projektu proběhla návštěva a kontrola u více než 900 obchodů.

- První fáze inspekci obchodů se uskutečnila od prosince 2011 do února 2012 a dotkla se 290 obchodů.
- Druhá fáze inspekci obchodů byla provedena v období od července 2012 do října 2012 a dotkla se 331 obchodů.
- Třetí fáze proběhla v lednu a únoru 2013 a dotkla se 305 obchodů.

Poznámka: Vzhledem k velikosti vzorku a způsobu výběru prodejen nelze považovat vzorek obchodů za reprezentativní pro trh spotřebičů v EU ani pro rozdělení jednotlivých typů prodejen. Výsledky průzkumu tak přináší informace o vybraných trendech a upozorňují na možné problémy s vystavováním štítků. Nereprezentují však komplexní situaci u obchodníků s domácími spotřebiči na úrovni EU a jednotlivých států.

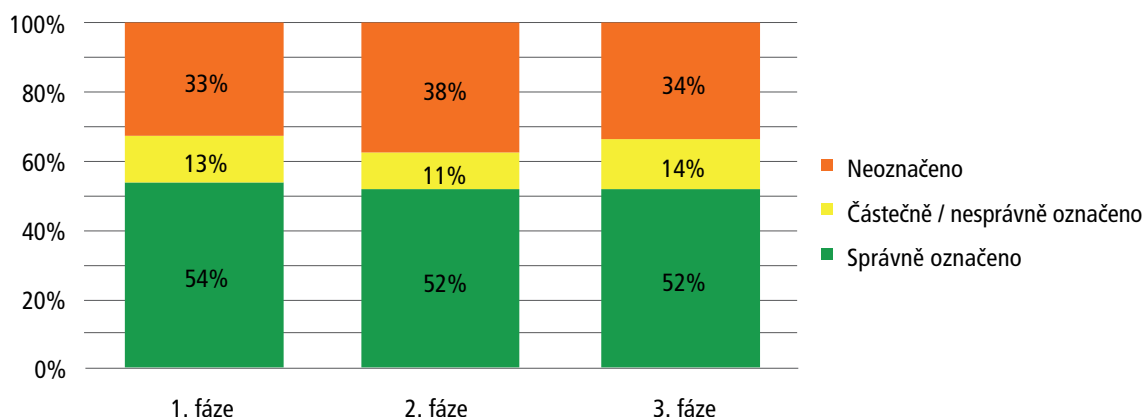
Na následujícím grafu je porovnán podíl návštěv obchodů v první, druhé a třetí fázi projektu. Celkový počet obchodních inspekcí se sice změnil, avšak poměry při první a druhé fázi inspekci zůstaly podobné. V třetí fázi inspekci obchodů byly poněkud častěji navštěvovány velké prodejny s elektronikou a prodejci kuchyní/nábytku. Na druhé straně byla inspekce provedena u menšího počtu specializovaných prodejen s elektrickými spotřebiči, ale podíl smíšených hypermarketů/diskontních prodejen a také zásilkových a internetových obchodů zůstal na podobné úrovni jako v předchozích fázích.

% podíl typů obchodů, které byly navštíveny v 1., 2. a 3. fázi inspekci obchodů

Dodržování předpisů podle typu obchodu

Je třeba zmínit, že úroveň správně štítkovaných spotřebičů podle kategorie obchodů se v jednotlivých zemích výrazně liší. (Podíl označuje jen počet zcela správně označených výrobků – částečně nebo nesprávně označené výrobky zde nejsou zohledněny.) Ve třetím kole návštěv obchodů byla nejvyšší úroveň správně štítkovaných spotřebičů pozorována v Německu (77%), Chorvatsku (73%), Španělsku (65%), Polsku (63%) a Velké Británii (55%). Nejnižší míra dodržování předpisů byla naopak zjištěna na Maltě (37%), v Belgii (32%) a Řecku (31%).

Podíl správně vystavených štítků podle typů obchodů – shrnutí

Kromě toho se úplné dodržování předpisů rovněž značně liší podle typu obchodu, od velmi nízké úrovně (26 %) u prodejců kuchyní/nábytku až po 70 % ve velkých prodejnách elektroniky.

Celkově vzato představují **prodejny kuchyní a nábytku** typ obchodu s nejnižším podílem řádně oštitkovaných výrobků; následují je **smíšené hypermarkety a specializované prodejny elektrických spotřebičů**. V případě prodejen kuchyní a nábytku se situace při srovnání všech tří fází inspekcí obchodů zhoršila a v poslední fázi bylo řádně označeno štítkem jen 26 % všech spotřebičů (30–33 % v předchozích fázích). Smíšené hypermarkety vykázaly podobný trend, kdy celková míra dodržování předpisů dosáhla v třetí fázi obchodních inspekcí stěží 50 %. To vedlo k závěru, že obchody, které prodávají široký sortiment výrobků, dosahují v oblasti správného vystavování energetických štítků odlišných výsledků, zejména v závislosti na typu nabízených výrobků, obratu konkrétních modelů, nabídce energetických štítků ze strany výrobce/dovozce, znalostech prodávačů apod.

Výsledky třetí fáze návštěv obchodů dále ukazují, že úroveň dodržování předpisů ve **velkých prodejnách s elektronikou** zůstává vysoká (70 %) a relativně stabilní ve srovnání s první (76 %) a druhou (71 %) fází inspekcí obchodů. Při srovnání jednotlivých zemí však lze nalézt výrazné odlišnosti. Ve většině sledovaných zemí (např. v Rakousku, Chorvatsku, České republice, Německu, Itálii, Polsku, Španělsku a Spojeném království) přesahuje míra dodržování předpisů pro tento typ obchodu 80 %. V některých ostatních zemích je však dodržování předpisů na mnohem nižší úrovni: cca 45 % v Řecku a 39 % na Maltě.

Specializované obchody s elektrospotřebiči představují 31 % všech obchodů, jež projektové konsorcium navštívilo. Celková míra dodržování předpisů v této kategorii obchodů se v druhém období v řadě případů opět zlepšila. Celkem 56 % všech spotřebičů v obchodech tohoto typu bylo správně označeno, oproti 52 % v druhé fázi inspekcí obchodů a 48 % v první fázi. Dodržování předpisů i v této kategorii obchodů se v jednotlivých zemích výrazně liší a závisí také na individuálních obchodech, v nichž inspekce proběhla. Například ve srovnání s druhou fází obchodních inspekcí se míra dodržování předpisů u tohoto typu obchodu v Německu snížila z cca 80 % na 59 % (avšak částečně v důsledku účelového výběru obchodů, u nichž bylo podezření, že předpisy neplní). Dodržování předpisů v Řecku, na Maltě a v Belgii zůstalo na nízké, ale stabilní úrovni, v Chorvatsku se pak situace dále zlepšila, když správně vystavovalo energetické štítky cca 78 % obchodů v této kategorii.

Je však potřeba zmínit, že výsledky inspekci obchodů jsou silně ovlivněny použitou strategií výběru obchodů. Německo, Česká republika, Španělsko a Spojené království záměrně vybíraly větší počet prodejců kuchyní/nábytku a/nebo diskontních prodejen. Rakousko, Řecko, Lotyšsko, Malta a Polsko se zaměřily na obchody s nejvyšším podílem tržeb na daném trhu; naopak Belgie, Chorvatsko, Itálie a Portugalsko se ve stejné míře zabývaly obchody všech typů.

Porovnáme-li všechny tři fáze obchodních inspekci, pak nejproblematictější typem obchodu z hlediska částečného a/nebo nesprávného vystavování energetických štítků jsou **internetové obchody**. I navzdory zlepšení proti druhé fázi inspekci obchodů neposkytují internetové obchody spotřebitelům v 35 % případů všechny požadované informace z energetického štítku. Evropské právní předpisy upravující energetické štítkování vyžadují, aby byl u výrobku nabízeného k prodeji po internetu nebo na základě katalogu uveden konkrétní seznam údajů. Běžně se sice uvádí např. údaje o energetické třídě nebo objemu výrobků, avšak jiné údaje, např. informace o hlučnosti nebo klimatické třídě (u chladicích zařízení), často chybí.

Dodržování předpisů podle skupiny výrobků

Při porovnání s **první a druhou fází inspekci obchodů** se celková míra spotřebičů správně opatřených energetickým štítkem v třetí fázi obchodních inspekci zvýšila.

Hlavním zjištěním je fakt, že zatímco se míra správného vystavení energetických štítků během prvních dvou fází pohybovala mezi 63 % a 61 %, ve třetí fázi se **zvýšila na 68 %**. Poměr neoznačených výrobků zůstal relativně stabilní na 19 % a 21 % během prvních dvou fází obchodních inspekci a na 18 % v třetí fázi. Zároveň klesla míra nesprávně označených výrobků z 19 % a 18 % při prvních dvou fázích obchodních inspekci na pouhých 14 % v třetí fázi. Tuto změnu lze zejména přisoudit zvýšené přítomnosti nových energetických štítků na trhu, které se dodávají jako jeden kus.

Dodržování předpisů o energetickém štítkování podle kontrolovaných výrobků

Celkem bylo v 3. fázi obchodních inspekci zkontrolováno 60 149 spotřebičů. V 1. fázi inspekci proběhla kontrola asi u 51 tisíc výrobků. Ve druhé fázi se podrobilo průzkumu cca 76 tisíc výrobků. V těchto číslech nejsou zahrnuty světelné zdroje, které mají energetické štítky vytištěny přímo na obalu výrobku.

Obecně vzato existují u jednotlivých úrovní dodržování předpisů velké rozdíly mezi tradičním bílým zbožím, např. chladicími zařízeními, pračkami či myčkami nádobí, a spotřebiči, které bývají v domácnostech zastoupeny méně často nebo u nichž se energetický štítek uplatňuje kratší dobu a/ nebo které se prodávají v různých typech obchodů; jedná se např. o klimatizace, elektrické trouby, bubnové sušičky.

Zde uvádíme nejčastější příklady nesprávně vystavených štítků:

- Štítky přikryté jinými nálepkami, reklamními materiály nebo cenovkami
- Štítky umístěné uvnitř spotřebiče, na boku nebo vzadu
- „Amatérské“ štítky, tj. rukou psané štítky vyhotovené obchodníky
- Štítky zalepené v plastové obálce, k nimž se spotřebitelé nemohou v obchodě dostat
- U starých štítků – je vystaven jen datový proužek nebo jen pozadí s barevnými šipkami, ale bez údajů
- Štítky neodpovídají vystaveným modelům spotřebičů
- Dva štítky na jeden spotřebič – v některých případech i starý/nový štítek zároveň, každý ukazující jinou energetickou třídu.
- U internetových obchodů chybí některé předepsané údaje
- Používání neexistujících energetických tříd, např. A+++++ nebo A+++ -20 %, při prodeji po internetu.

Ve všech třech fázích inspekcí obchodů proběhly ve vybraných obchodech v několika zemích neformální rozhovory s prodejci, jejichž účelem bylo získat informace o tom, proč nejsou v daných obchodech nebo u daných typů výrobků štítky správně vystaveny. Tyto rozhovory se uskutečnily na dobrovolné bázi – nikoli jako formální výstup projektu. Obchodníci pak uváděli tyto **důvody, proč nevystavují štítky správně:**

- Národní systém distribuce energetických štítků obchodům ovlivňuje dostupnost štítků. V zemích, kde štítky nedistribuuje asociace dodavatelů, může být odpovědnost jednotlivých dodavatelů za dodávku obou dílů starých štítků nižší.
- Někdy bývá energetický štítek zalepen v plastovém sáčku, který v obchodě nechtějí otevírat obchodníci ani spotřebitelé, protože by to mohlo být chápáno tak, že konkrétní model je použitý výrobek nebo že se mohly ze sáčku ztratit jiné dokumenty.
- Štítek přilepený na výrobek by na něm po odstranění mohl zanechat stopy po lepidle.
- Estetičnost štítku na výrobku, zejména u vestavěných spotřebičů a v kuchyňských studiích a prodejnách nábytku.
- Některé maloobchodní prodejny používají vlastní „ekoštítky“. Tyto štítky se vystavují na vybraných výrobcích, aby byly zřetelně vidět, a často bývají součástí marketingových aktivit prodejce. Kritéria pro výběr však nebývají vždy k dispozici a v každém případě je toto jednání v protikladu s povinnostmi obchodníků stanovenými v rámcové směrnici o energetickém štítkování.
- Argumentace obchodníků, že o štítky nemají zájem. (Vystavení štítku je však samozřejmě povinné).

- Malý obrat některých výrobků, což způsobuje, že jsou pravděpodobně vystaveny staré modely, které byly uvedeny na trh předtím, než vstoupil v platnost nový právní předpis.
- Prodejci často neví o tom, že se musí povinně uvádět údaj o energetické třídě v tištěných a elektronických katalozích a všech reklamách na výrobky (uvádějících jejich cenu), protože se jedná o nový požadavek.
- Internetoví prodejci neznají přesný seznam údajů, které pro jednotlivé kategorie výrobků musí uvádět.
- Tvzení, že výrobky prodává spotřebitelům jiná právnická osoba než ta, která zboží vystavuje v prodejně.

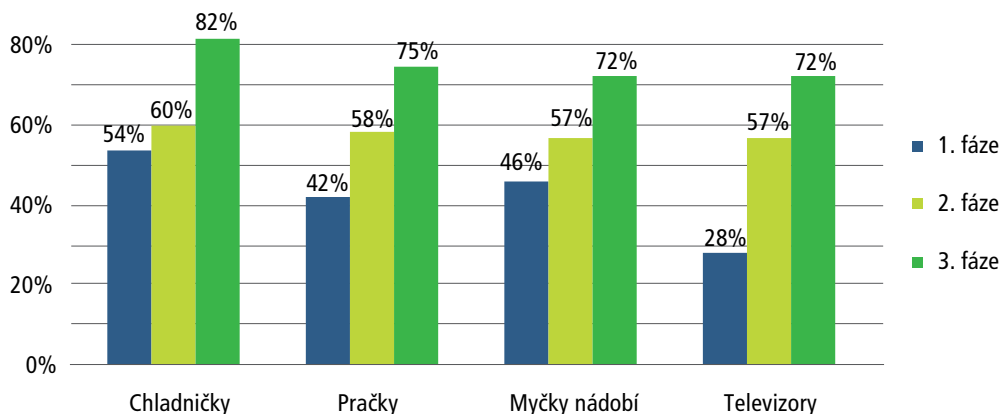
Tržní podíl nových energetických štítků

Ve všech třech fázích inspekci obchodů byl zároveň sledován a porovnáván i podíl starých a nových štítků. Je však nutné zmínit, že v první fázi inspekci obchodů nebyly brány v úvahu neoznačené televizory a spotřebiče určené ke skladování vín, protože nebylo možné při inspekci ověřit datum jejich vstupu na trh (do statistiky byly tedy započítány jen výrobky se štítkem).

V první fázi inspekci obchodů (v závislosti na produktové kategorii) bylo zjištěno, že 42 % až 54 % spotřebičů, u nichž bylo možné vystavovat starý nebo nový štítek, bylo označeno novým štítkem, zatímco 46 % až 58 % bylo stále opatřeno starým štítkem.

Ve druhé fázi návštěv obchodů se ve všech dotčených produktových kategoriích obecně zvýšil podíl nových energetických štítků. Zejména to bylo patrné v případě televizorů, které předtím nebyly předmětem energetického štítkování. V této kategorii byl velký podíl výrobků označen novým energetickým štítkem od samého počátku.

V průběhu třetí fáze návštěv obchodů (únor 2013) bylo možné potvrdit dříve zjištěné trendy, neboť se ve všech čtyřech produktových kategoriích dále podstatně zvýšil podíl nových energetických štítků. Novým štítkem je nyní opatřeno celkem 71 % až 82 % myček nádobí, praček a chladicích zařízení. Obdobně pak nese energetický štítek 72 % televizorů kontrolovaných během návštěv obchodů. Tento nárůst je pozoruhodný, zejména ve srovnání s první fází inspekci obchodů, během níž mělo nový energetický štítek jen 28 % televizorů a 72 % nebylo oštitkováno vůbec.

Vystavování nových energetických štítků na prodejních

Školení obchodníků

Organizátoři projektu Come On Labels připravili školicí manuál pro obchodníky a prodejce spotřebičů, jež přispěje ke zlepšení v oblasti správného vystavování energetických štítků v prodejnách. Manuál podává konkrétní přehled těchto informací:

- Vysvětlení obsahu a významu energetických štítků
- Instrukce a rady pro řádné vystavování štítků
- Fakta a tipy o štítcích a energetické účinnosti pro spotřebitele

Dokument je k dispozici na stránkách projektu v 11 jazycích a 13 národních verzích:

<http://www.come-on-labels.eu/displaying-energy-labels/retailer-training-manual>

Vytištěno a adresně distribuováno bylo více než 1000 výtisků školicího materiálu; velké množství výtisků pak bylo obchodníkům, dodavatelům, úředním orgánům a jiným zájemcům z řad partnerů distribuováno v elektronické podobě.

Manuál v rámci EU obdrželo celkem 2600 prodejců, zástupci více než 830 obchodů, jako i 70 zástupců inspektorátů a dodavatelů spotřebičů, expertů a dalších organizací.

Dokument byl využit například takto:

- **Obchodníci:**
 - Individuální školení pro prodejce z jednotlivých prodejen a obchodních řetězců,
 - Zapojení do programů vzdělávání a e-learningu obchodníků
- **Výrobci:**
 - Společná distribuce materiálu jednotlivým dodavatelům buď jednotlivými výrobci, nebo ve spolupráci s národní asociací výrobců a prodejců
- **Úřední orgány:**
 - Distribuce jednotlivým inspektorům v celé zemi
 - Organizace společných akcí a seminářů pro inspektory nebo pro obchodníky
- **Neziskové organizace věnující se ochraně spotřebitelů apod.:**
 - Zvýšené povědomí o řádném vystavování štítků

Ověřování shody a laboratorní testování produktů

Přehled ověřovací procedury a tržního dohledu

Tato kapitola je výňatkem z projektového dokumentu „Souhrnná zpráva o procesu testování spotřebičů a osvědčených postupech“; publikováno v červnu 2011. Úplné znění dokumentu je k dispozici v 11 jazycích zde:

<http://www.come-on-labels.eu/appliance-testing/energy-consumption>

Po publikaci nové směrnice o štítkování 2010/30/EU v roce 2010 následovala řada prováděcích nařízeních, která zavádí nové štítky pro nejdůležitější výrobky spojené se spotřebou energie. Nařízení o ekodesignu, vydané v roce 2009, zároveň stanovilo minimální požadavky, které musí výrobky splňovat, aby mohly vstoupit na trh EU. Je proto nutné ověřovat plnění všech těchto požadavků i shodu výrobků s údaji na štítcích.

V posledních deseti letech se kontrola trhu plně uplatňuje pouze v některých členských státech, a to navíc jen nepravidelně. Počínaje rokem 2009 začala Evropská komise podporovat některé celoevropské akce, a to prostřednictvím financování konkrétních projektů v rámci programu Inteligentní energie – Evropa. Byly také založeny skupiny ADCO (tj. skupiny pro administrativní spolupráci) pro oblast štítkování a ekodesignu.

Za zmínku stojí fakt, že podle směrnice 2010/30/EU jsou členské státy povinny mj. předložit (každé čtyři roky) Komisi zprávu o implementaci evropské legislativy a úrovni jejího dodržování na svém území. Tyto zprávy by měly zahrnovat i informace o testování spotřebičů, kterým se zabývá tato kapitola.

Postup, který se má dodržovat v členských státech EU

Ať už v případě původní prováděcí směrnice nebo nového nařízení v přenesené pravomoci je postup ověřování založen na dvou stupních: v kroku 1 (Step 1) se provádí kontrola na jednom vzorku daného modelu spotřebiče; v případě podezření na nesoulad s předpisy se přejde na krok 2 (Step 2), při kterém se provede kontrola tří dalších vzorků stejného modelu.

V závislosti na ověřovaném parametru se pro oba stupně použije přípustná odchylka pro ověření (která bere v úvahu nejistoty měření v laboratoři). V této souvislosti stojí za zmínku, že zatímco v původních směrnících o označování štítky byla přípustná odchylka v kroku 1 větší než v kroku 2, aby se zohlednila také výrobní variabilita, v novém nařízení v přenesené pravomoci je přípustná odchylka verifikovaného parametru pro oba stupně ve většině případů stejná.

Tabulka: Shrnutí evropského systému ověřování a přípustných odchylek v deklarované a měřené spotřebě energie podle nových norem pro štítkování a ekodesign

Spotřebič	Prováděcí nařízení	Standard	Ověřovací procedura			
			Krok 1		Krok 2	
			Počet ks	Přípustná odchylka (%)	Počet ks	Přípustná odchylka (%)
(Nový) systém označování energetickými štítky						
Chladničky a mrazničky	1060/2010/EU	EN 153	1	10%	3	10%
Pračky	1061/2010/EU	EN 60456	1	10%	3	6%
Myčky nádobí	1059/2010/EU	EN 50242	1	10%	3	6%
Požadavky na ekodesign						
Chladničky a mrazničky	643/2009/EC	EN 153	1	10%	3	10%
Pračky	1015/2010/EC	EN 60456	1	10%	3	6%
Myčky nádobí	1016/2010/EC	EN 50242	1	10%	3	6%

Právní předpisy EU stanovují „základní požadavky“, které musí zboží při uvedení na trh splňovat (např. specifické požadavky na ekodesign nebo hodnoty pro zařazení do energetické třídy nebo jiného parametru výkonu pro energetický štítek), zatímco evropské normalizační orgány (CEN, CENELEC, ETSI) mají za úkol vypracovat příslušné technické specifikace (např. technické normy), jejichž splnění bude poskytovat předpoklad shody s právními předpisy. Tyto specifikace se označují jako „harmonizované normy“. V této souvislosti:

- výrobky vyrobené v souladu s harmonizovanými normami jsou považovány za výrobky splňující základní požadavky;
- normy nejsou závazné, nadále jsou dobrovolné. Jsou možné i alternativní metody, ale výrobci mají povinnost prokázat, že jejich výrobky splňují základní požadavky;
- normy musí nabízet záruku kvality s ohledem na základní požadavky právních předpisů EU;
- národní orgány jsou i nadále odpovědné za tržní dohled na svém území a za podnikání všech příslušných opatření k prevenci vstupu nevyhovujících výrobků na národní trh (či dokonce jejich stažení).

Stávající právní povinnosti pro členské státy pro dohled nad trhem

Nový právní rámec, modernizace „Nového přístupu“ k uvádění výrobků na trh, byl přijat v Radě dne 9. července 2008 a zveřejněn v Úředním věstníku dne 13. srpna 2008. Rámec se skládá ze dvou vzájemně se doplňujících nástrojů, nařízení 765/2008/ES o akreditaci a dohledu nad trhem a rozhodnutí 768/2008/ES, kterým se stanovuje společný rámec pro uvádění výrobků na trh.

Cílem balíčku je usnadnit fungování vnitřního trhu zboží a posílit a modernizovat podmínky pro umístění velkého množství průmyslových výrobků na trhu EU. **Balíček:**

- zavádí lepší pravidla pro dohled nad trhem k ochraně spotřebitelů i profesionálů před nebezpečnými výrobky, včetně těch, které jsou dováženy z třetích zemí. To se týká zejména postupů pro výrobky, které například mohou ohrozit zdraví nebo životní prostředí a které v takovém případě budou staženy z trhu;
- zvyšuje důvěru v posuzování shody výrobků a jeho kvalitu posílením a zjednodušením pravidel týkajících se požadavků kladených na notifikaci orgánů hodnotících shodu (zkušebních, certifikačních a inspekčních laboratoří), včetně většího používání akreditace, tedy posílením systému, který zajistí, že tyto subjekty poskytnou výrobcům, spotřebitelům a orgánům veřejné moci potřebné kvalitní služby;
- zvyšuje důvěryhodnost označení CE a objasňuje jeho význam. Kromě toho bude označení CE chráněno jako kolektivní ochranná známka, která poskytne orgánům a konkurentům další prostředky pro právní kroky proti výrobcům, kteří ji zneužívají;
- zavádí společný právní rámec pro průmyslové výrobky, a to ve formě nástrojové sady opatření, která se použije v budoucích právních předpisech. Tento rámec zahrnuje mimo jiné opatření na podporu dohledu nad trhem a použití označení CE a stanovuje jednoduché společné definice (pojmu, které se někdy používají různě) a postupy, které umožní konzistentnější a snadněji implementovatelné budoucí právní předpisy pro různá odvětví. Ustanovení jsou rozdělena z právních důvodů, ale musí se posuzovat paralelně, protože se zcela doplňují a dohromady tvoří základ pro jednotný právní rámec pro uvádění výrobků na trh.

Právní předpis dále stanoví povinnosti členských států týkající se organizace dozoru nad trhem. Členské státy musí:

- vytvořit vhodné mechanismy komunikace a koordinace mezi svými orgány pro dohled nad trhem,
- vytvořit náležité postupy,
- svěřit orgánům pro dohled nad trhem pravomoci, zdroje a znalosti potřebné k řádnému plnění jejich úkolů,
- zajistit, aby orgány pro dohled nad trhem vykonávaly své pravomoci v souladu se zásadou proporcionality,
- vytvořit, zavést a pravidelně aktualizovat své plány pro dohled nad trhem,
- pravidelně přezkoumávat a hodnotit fungování svých dohledových činností.

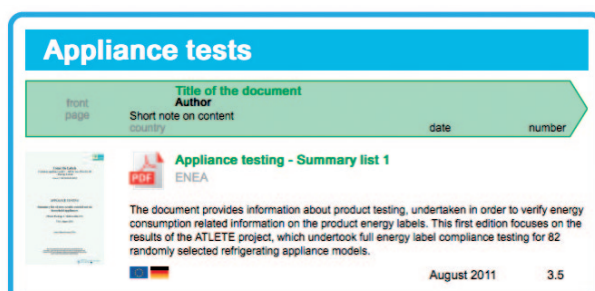
Závěrem lze shrnout doporučení pro definování a provádění účinného ověřovacího procesu pro právní předpisy EU v oblasti domácích spotřebičů:

- stanovit jasný, transparentní a přesný proces, který by byl zveřejněn pro všechny tržní subjekty a řádně sledován národním orgánem pro kontrolu trhu. Ten by měl zahrnovat (výčet není úplný):
 - použití vhodné měřicí metody a zkušebních podmínek
 - možnost dvoustupňového procesu ověřování, jak je stanoveno v příslušných opatřeních EU v oblasti označování energetickými štítky/ekodesignu
 - ověření všech parametrů vyžadovaných v právních předpisech (např. třída energetické účinnosti, spotřeba energie, spotřeba vody, kapacita). Všechny parametry mají při posuzování souladu s legislativou stejnou důležitost.
 - v případě neúspěchu v prvním kroku by měl dodavatel mít možnost buď akceptovat výsledky a zjednat okamžitou nápravu nebo možnost testování ve fázi druhého kroku
- předvídat a podporovat jednání s dodavatelem o možných důvodech neúspěchu: informace o příčině neúspěchu je stejně důležitá jako identifikace nevyhovujících výrobků.
- definovat postupné a včasné provedení nápravných opatření, která má provést národní orgán pro kontrolu trhu. Tyto kroky by měly následovat vždy po identifikaci nevyhovujícího výrobku a měly by zahrnovat kontaktování dodavatele v tom smyslu, aby opravil dokumentaci produktu. Dále - v případě, že je to nutné - uložit sankce a postihy (účinné, přiměřené a varovné), které mohou vést až k povinnosti odstranit nevyhovující produkt(y) z trhu;
- nastavit „pracovní plán“ pro kontrolu trhu, dostupný všem tržním subjektům, spolu s konceptem, jímž dávají orgány dohledu jasně najevo, že žádné produkty nebudou opomenuty a že tržní kontrola je rutinní akcí a není nijak výjimečná.

Příklady testů výrobků ověřujících soulad s deklaracemi na energetickém štítku

Tato kapitola je výňatkem z projektového dokumentu „Summary list of test results carried out on household appliances“; publikováno ve třech vydáních (8/2011, 5/2012 a 3/2013). Úplné znění dokumentů je k dispozici ve dvou jazycích zde:

<http://www.come-on-labels.eu/appliance-testing/appliance-tests-2011-2013>

Projekt Come On Labels shromáždil informace o testování produktů organizovaných s cílem ověřit platnost hodnot uváděných na energetickém štítku. Tyto informace partneři projektu v 13 evropských zemích průběžně předávali zainteresovaným osobám, např. národním dozorovým orgánům, zástupcům výrobců a obchodníků, organizacím spotřebitelů, médiím apod.

Hlavním cílem tohoto výstupu je zintenzivnit celoevropskou spolupráci a kontrolu opatření v oblasti energetického štítkování a ekodesignu spotřebičů:

- shromažďováním a distribucí výsledků evropských testů;
- přispíváním ke zvýšené pozornosti národních orgánů prostřednictvím lepšího povědomí o dopadech energetického štítkování na národní energetickou účinnost;
- předáváním konkrétních pokynů orgánům EU a národním orgánům za účelem zvýšení efektivity štítkování v praxi;
- kladením důrazu na společný postup při ověřování údajů výrobců na energetických štítcích a odkazováním na metodiku akreditování laboratoří a volby modelů.

Mezi příklady testů shrnuté a popsané ve třech vydáních tohoto dokumentu patří:

- **Projekt ATLETE, projekt Inteligentní energie – Evropa, 2009–2011³**

Projekt se zaměřil na testování chladniček, mrazniček a jejich kombinací za účelem ověření jejich souladu s údaji na (starém) energetickém štítku. Jednalo se o první celoevropskou testovací aktivitu tohoto druhu a rozsahu. Ve vybraných laboratořích bylo testováno 80 náhodně vybraných chladicích zařízení. Projekt přinesl konkrétní příklady výsledků testů a potvrdil technickou proveditelnost a ekonomickou dostupnost tržního dohledu.

Výsledky testů ukazují, že 80 % spotřebičů, které se podrobily testu a u kterých bylo testování dokončeno, vyhovělo údajům o spotřebě energie a třídě energetické účinnosti. Pokud však bereme

³ www.atlete.eu

v úvahu všech pět ověřovaných parametrů, nevyhovuje aspoň jednomu testovanému parametru 57 % modelů.

Všechny výsledky testů a laboratorní zprávy ke každému modelu jsou veřejně dostupné na projektových stránkách a byly předány orgánům tržního dohledu členských států EU, médiím, odborníkům a dalším partnerům.

■ **Velká Británie – National Measurement Office, 2010–2012**

Britský úřad National Measurement Office (NMO) testoval chladničky, mrazničky a jejich kombinace, zda vyhovují požadavkům na energetické štítkování a ekodesign.

Na internetu a v kamenných obchodech bylo zakoupeno 12 modelů a zasláno k posouzení nezávislé akreditované testovací laboratoři. Čtyři modely se podrobily dalšímu testování, které mělo prověřit podezření na nesoulad s předpisy: ani jeden z těchto čtyř modelů v doplňkových testech neuspěl, a proto na ně byly uplatněny příslušné právní kroky a sankce. V nejhorším případě test ukázal 120% rozdíl mezi naměřenou a uváděnou spotřebou energie.

■ **Velká Británie – Energy Saving Trust, 2010–2012**

Dobrovolný program štítkování produktů ve Velké Británii, který se nazývá Energy Saving Trust Recommended (ESTR), představuje příklad environmentálního informačního programu, který zahrnuje vlastní testování, kontrolní činnost a hodnocení shody produktů.

V období 2010–2012 ověřila agentura EST shodu u 24 chladicích zařízení: testovala spotřebu energie a skladovací objem, nikoli však ostatní parametry relevantní pro energetické štítkování (skladovací teplotu, dobu náběhu teploty a mrazicí výkon). Cílem bylo ověřit údaje na (starých resp. nových) energetických štítcích a shodu s minimálními požadavky ESTR (index energetické účinnosti odpovídající třídě A+).

Co se týká spotřeby energie, čtyři ze šesti testovaných modelů, u nichž by bylo třeba provést ještě krok 2 testovací procedury (u 3 dalších kusů stejného modelu), vykazují rozdíl mezi udávanou a naměřenou hodnotou, který překračuje povolenou toleranci. U ostatních dvou modelů je tento rozdíl téměř zanedbatelný. Výsledky testů byly projednány s příslušnými výrobci a v případě jejich nesouhlasu by se přistoupilo k testům 2. kroku (testování tří dalších kusů). Modely, které nebyly shledány jako vyhovující, byly odstraněny z propagačního programu EST Recommended a výsledky byly předány národnímu orgánu tržního dohledu.

■ **Španělsko – testy IDAE, 2008–2011**

Institut IDAE (Institut pro diverzifikaci a úspory energie) spravuje španělskou databázi úsporných spotřebičů pro domácnost i modelů splňujících kritéria státního slevového programu.

U těchto modelů byla ověřena shoda parametrů uváděných na štítcích podle legislativy EU a příslušných harmonizovaných standardů. Institut IDAE obdržel od výrobce vzorek produktů k otestování a ty byly odeslány do oficiální centrální laboratoře LCOE. Pro testování byly vybrány modely, u nichž byl s vyšší pravděpodobností očekáván nesoulad s předpisy.

Je dobré zmínit, že z výsledků testování nelze utvářet finální závěry o souladu s údaji na štítcích, neboť testování proběhlo vždy jen u jednoho kusu každého modelu.

- **Španělsko – testy ANFEL, 2010–2011**

Španělská asociace výrobců spotřebičů pro domácnost, ANFEL, aktivně podporuje tržní dohled zveřejňováním informací o nevyhovujících spotřebičích a jejich dodavatelích.

K příkladům aktivit asociace patří publikace výsledků testů dvou modelů kombinovaných chladniček s mrazničkami, které údajně nebyly v souladu s prohlášením na energetickém štítku, a žádost o odstranění těchto modelů ze seznamu modelů způsobilých k získání dotace, podaná k národním orgánům a organizátorům národního dotačního programu.

- **Projekt severských zemí, 2011**

Cílem projektu „Nordic project“, financovaného Severskou radou ministrů a zahájeného v roce 2011, je rozvíjet spolupráci mezi severskými zeměmi v oblasti tržního dohledu, kontrolovat správnost údajů uváděných na energetickém štítku a kontrolovat, zda produkt odpovídá ekodesignovým požadavkům pro Švédsko, Norsko, Dánsko, Finsko a Island.

K technickým charakteristikám testovaných spotřebičů je sice dostupné jen omezené množství doplňkových údajů, tato záležitost však představuje dobrý příklad toho, jak lze použít testy vytvořené v jedné zemi jako základ pro aktivity tržního dohledu v mnoha dalších zemích EU.

- **Nizozemsko: testování v německé laboratoři**

Další příklad úspěšného využití testových výsledků dosažených v laboratoři jiného státu je uveden ve výroční zprávě úředního orgánu o dodržování předpisů energetického štítkování v Nizozemsku za rok 2009 („Annual report 2009, Energy label compliance in the Netherlands“). Ve zprávě se uvádí, že většina testů spotřebičů pro domácnost proběhla v německé laboratoři VDE v Offenbachu. Testování spotřebičů se uskutečnilo v souladu s evropským postupem pro výběrová řízení, na jehož základě byla zvolena laboratoř VDE Offenbach (a TNO Apeldoorn), jež pak v roce 2009 testy realizovala. Na základě náhodného výběru bylo testováno několik spotřebičů z každé kategorie na shodu s předpisy o energetickém štítkování. Tento příklad ukazuje, že je možné provádět testy prostřednictvím spolupráce orgánu tržního dohledu jedné země a laboratoře z jiné země.

- **Projekty programu Inteligentní energie – Evropa 2012–2014**

V současnosti probíhá několik evropských projektů, jejichž cílem je ověřovat shodu energetické spotřeby a jiných parametrů určitých produktových skupin s údaji na energetických štítcích a/nebo požadavky na ekodesign. Jedná se o následující projekty (stav jaro 2013):

- **ATLETE II:** testování 50 modelů praček, ověření všech požadavků energetického štítkování a ekodesignu, výsledky budou dostupné v roce 2014,
- **Ecopliant:** testování elektromotorů (30-50 modelů), externí napájecí zdroje (10 modelů) a zdroje světla pro sektor služeb (5 modelů), agregované výsledky očekávány v roce 2014,
- **PremiumLight:** orientace na kvalitní kompaktní zářivky a LED žárovky, 60 – 80 modelů, výsledky testů se očekávají v letech 2013-2014,
- **Euro Topten MAX:** vysoce účinné modely LED žárovek, televizorů a bubnových sušiček, výsledky v roce 2014,
- **MarketWatch:** kategorie produktů pro testování ještě nejsou známy, vybrány budou podle míry očekávaného rizika nesouladu s předpisy, výsledky se očekávají v roce 2014,
- **CompliantTV:** test 125 televizorů a 75 monitorů z hlediska dodržování požadavků na energetické štítkování a ekodesign, výsledky se očekávají v roce 2014.

Návrh evropské výměny výsledků testování spotřebičů

Tato kapitola je výňatkem z projektového dokumentu „Proposal of European appliance test results exchange“; publikováno v květnu 2013. Úplné znění dokumentu je k dispozici zde:

<http://www.come-on-labels.eu/appliance-testing/results-exchange>

Aktivita tržního dohledu týkající se podmínek energetického štítkování a ekodesignu u výrobků spojených se spotřebou energie v celé EU jsou fragmentované a systematicky se provádí jen v malém počtu členských států EU. Nízká úroveň dohledu však může ohrozit celkové cíle EU v oblasti energetické účinnosti, ochrany spotřebitelů a spravedlivé soutěže.

Jako hlavní překážky efektivnějšího tržního dohledu vnímají národní orgány nedostatek finančních zdrojů, málo odborných znalostí, málo národních akreditovaných zkušeben a nedostatečnou koordinaci dohledu a předávání informací a výsledků testování mezi členskými státy.

Partneři projektu proto sestavili seznam testových činností prováděných v jednotlivých zemích (viz kapitolu výše) a připravili dokument o tom, jak napomoci výměně informací mezi národními orgány a dosáhnout vyšší úrovně tržního dohledu bez zvýšených nároků na lidské a finanční zdroje. Dokument obsahuje dva hlavní závěry: „Balíček bezpečnosti výrobků a tržního dohledu“ v novém znění pro rok 2013 a přehled prvků již zavedených v současných právních předpisech.

Balíček bezpečnosti výrobků a tržního dohledu pro rok 2013

Tento nový balíček byl publikován v únoru 2013 a popisuje možná zlepšení a budoucí organizaci aktivit tržního dohledu v EU. Balíček se zejména soustředí na bezpečnost produktů, ale zároveň se vztahuje i na právní předpisy pro energetické štítkování a ekodesign. K prvkům řešeným v „balíčku“ patří:

- Zvýšené úsilí o komunikaci mezi orgány na mezinárodní úrovni,
- Snazší identifikace a dohledatelnost výrobků, které jsou předmětem dohledu,
- Sdílení aktivit týkajících se dohledu nad produkty mezi jednotlivými orgány, aby nedocházelo ke zdvojení činností
- Propagace a sdílení výsledků testů členskými státy

Přehled prvků již existujících v současných právních předpisech

K dalším aspektům, které řeší současná legislativa a které jsou stručně popsány v dokumentu, patří:

- **Pracovní skupina pro administrativní spolupráci ADCO** – Nástroj, díky němuž se mohou orgány tržního dohledu setkávat, předávat si zkušenosti související s činnostmi produktového dozoru a hovořit o nich. Setkání se uskutečňují dvakrát ročně, existují dvě samostatné podskupiny, pro energetické štítkování a ekodesign (v některých zemích je vede stejná organizace, v některých zemích jiná organizace).

- **Povinnost dodavatelů poskytovat orgánům tržního dohledu technické údaje produktů** – dodavatelé na žádost národních orgánů předloží technickou dokumentaci, která dokládá údaje na energetických štítcích a soulad s požadavky ekodesignu.
- **Jednoznačná identifikace výrobku** – přehled legislativních požadavků na jednoznačnou identifikaci každého modelu výrobku, na nějž se vztahuje opatření pro energetické štítkování a/ nebo ekodesign.
- **Používání tolerancí** – legislativa musí jasně stanovit, že tolerance měření slouží jen pro účely ověřování a nesmí je využívat dodavatelé za účelem dosažení lepší třídy na energetickém štítku nebo plnění požadavků na ekodesign.

Propagace energetických štítků

Energetické štítky jsou považovány za jeden z neefektivnějších nástrojů podporujících energetickou efektivnost. Pro spotřebitele představují snadno pochopitelný návod, jak spotřebiče vybírat, aniž přitom zúčastněným stranám vznikají vysoké náklady.

Od roku 2011 se v obchodech objevují nové štítky a legislativa o štítkování se také týká mnohem vyššího počtu kategorií spotřebičů. Spotřebitelé tak potřebují pomoc a podporu, jak správně využívat informace uvedené na štítku tak, aby mohli činit informovaná nákupní rozhodnutí.

Proto zorganizovali partneři projektu řadu vzdělávacích a propagačních aktivit, v rámci nichž informují o obsahu a využití energetického štítku. Do těchto aktivit byly navíc často zapojeny i další národní organizace.

K příkladům uskutečněných aktivit patří prezentace v tištěných a elektronických médiích a ve vysílání, dále pak organizace akcí, seminářů a konferencí a účast na nich, tvorba a distribuce tištěných letáků, brožur, plakátů a knižních záložek.

Úplný seznam vzdělávacích aktivit naleznete na webových stránkách projektu:

<http://www.come-on-labels.eu/promoting-energy-labels/examples-of-promotion-activities>

Níže uvádíme seznam vybraných informačních aktivit organizovaných v průběhu projektu v České republice:

Název a typ činnosti: **Publikace o novém energetickém štítkování**

Spolupracující partner: Pražská energetika, a.s.

Datum: Červen 2011

Popis: Jedna z prvních publikací k novým energetickým štítkům zaměřená na spotřebitele, publikovaná po vstupu legislativy v platnost. Vytvořená ve spolupráci s významnou energetickou společností, která ji nabídla svým zákazníkům.

Název a typ činnosti: **Tisková konference**

Spolupracující partner: Pražská energetika, a.s., CECED CZ, Elektrowin, Siemens

Datum: 26. 10. 2011

Popis: Tisková konference pro novináře, odborníky a individuální zájemce o pravidlech a změnách v energetickém štítkování.

Název a typ činnosti: Publikování článků a tiskových zpráv o energetickém štítkování

Spolupracující partner: Tištěná a elektronická média

Datum: Leden 2011 – Květen 2013

Popis: Publikování řady článků a informací o energetických štítcích a jejich významu pro spotřebitele v řadě celostátních a specializovaných médií.

Název a typ činnosti: Vystoupení v rámci programu ČT 24 a Černé ovce o energetickém štítkování spotřebičů

Spolupracující partner: Česká televize

Datum: Listopad 2011, Březen a duben 2012

Popis: Informace pro spotřebitele o možnostech výběru energeticky úsporných spotřebičů (se zaměřením na televizory) ve spotřebitelském programu České televize

Název a typ činnosti: Spotřebitelský katalog pro zákazníky DATART, a.s.

Spolupracující partner: DATART, a.s.

Datum: Listopad 2011

Popis: Informační článek o nových energetických štítcích a jejich významu při výběru elektrospotřebičů, zpracováno pro návštěvníky prodejen.

Název a typ činnosti: Prezentace na semináři Energie pro budoucnost

Spolupracující partner: AMPER 2012, FCC Public

Datum: 22. 3. 2012

Popis: Prezentace o energetickém štítkování pro odborníky, výrobce, dodavatele a prodejce výrobků spotřebovávajících energii.

Název a typ činnosti: Tréninkový manuál o energetickém štítkování pro prodejce

Spolupracující partner: CECED CZ

Datum: Duben 2012

Popis: Tréninkový manuál pro prodejce spotřebičů, distribuován ve spolupráci se zástupci výrobců elektrospotřebičů.

Název a typ činnosti: **Organizace spotřebitelské soutěže**
Spolupracující partner: Pražská energetika, a.s., SIEMENS, CECED CZ,
Elektrowin
Datum: Říjen 2012
Popis: Spoluorganizace spotřebitelské soutěže informující spotřebitele o rozdílech
ve spotřebě energie mezi starými a novými spotřebiči.

Název a typ činnosti: **Publikace o novém energetickém štítkování**
Spolupracující partner: DATART, a.s.
Datum: Duben 2013
Popis: Publikace nabízející detailní přehled obsahu energetických štítků pro
jednotlivé kategorie spotřebičů a rady a tipy pro výběr energeticky úspor-
ných modelů.

Celkem bylo v rámci projektu v EU vytištěno a distribuováno více než 580 tisíc letáků, brožur, plakátů a dalších materiálů. Dalších více než 115 článků a prezentací bylo zveřejněno v tištěných a elektronických médiích, televizi a rozhlasu, které mělo možnost číst nebo zhlédnout více než 3 miliony spotřebitelů.

Obměna neúčinných spotřebičů

Projekt Come On Labels podporuje energetické štítkování jako nástroj informování spotřebitelů o možnostech výběru energeticky účinnějších modelů. Samotný energetický štítek však nestačí k tomu, aby motivoval domácnosti k výměně neefektivních spotřebičů, ani k tomu, aby zajistil, že na celém trhu budou plně dostupné skutečně vysoce efektivní spotřebiče. K tomu je potřeba využívat komplexní sadu opatření, mezi něž patří například:

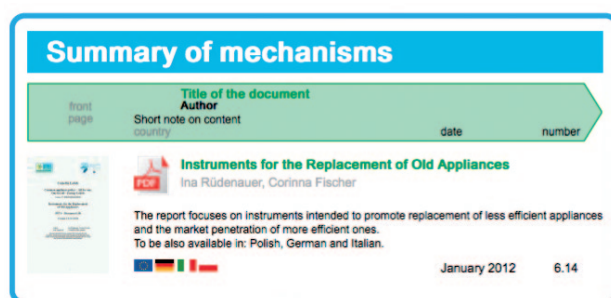
- státem financovaný výzkum a vývoj, který by umožnil vyvinout a uvést na trh nové technologie;
- vzdělávání spotřebitelů;
- standardy účinnosti, které by odstranily neefektivní výrobku z trhu;
- pobídky, které motivují spotřebitele k nákupu výrobků výrazně účinnějších než minimální standard nebo k výměně neefektivních spotřebičů před koncem jejich životnosti.

V rámci projektu Come On Labels byl vypracován dokument, který představuje systémové nástroje podporující obměnu výrobků, rozebírá jejich výhody a nevýhody a hodnotí stávající příklady konkrétních programů. Ke konci projektu byla provedena revize dokumentu, která aktualizuje stávající mechanismy a formuluje závěry o jejich účinnosti.

Přehled podpůrných programů a jejich dopadů

Tato kapitola je výňatek z projektového dokumentu „Instruments for the replacements of old appliances“; publikováno v lednu 2012. Úplné znění dokumentu je k dispozici ve 4 jazycích zde:

<http://www.come-on-labels.eu/replacements/summary-of-mechanisms>

Lepší a včasná obměna

Lepší obměna znamená, že spotřebitelé si vybírají energeticky účinnější spotřebič, než by si vybrali bez odpovídajícího systémového nástroje. Z nižší spotřeby energie „lepšího“ spotřebiče vyplývá energetická, ekologická a finanční výhoda. Například model chladničky A+++ spotřebuje o cca 60 % méně elektrické energie než model A.

Včasná obměna znamená výměnu (starého) nainstalovaného spotřebiče, i když stále funguje.

To, zda je tato obměna ekologicky prospěšná, závisí na typu spotřebiče. Měří se „doba ekologické návratnosti“, která označuje dobu, po níž ekologický vliv kumulovaných energetických úspor převáží ekologické dopady pramenící z předčasné likvidace starého spotřebiče. Při náhradě průměrné kombinované chladničky s mrazničkou vyrobené v roce 2000 odpovídajícím spotřebičem třídy A++ je tato doba z hlediska kumulované potřeby energie a potenciálu globálního oteplování jen 2 roky.

K propagaci včasné a/nebo lepší výměny jsou vhodné tyto nástroje:

▪ Informační nástroje

Informace o nákladech životního cyklu

Spotřebitelé jsou informováni o finančních úsporách, kterých mohou dosáhnout během celého životního cyklu produktu, koupí li si vysoce účinný spotřebič. Výhoda spočívá v tom, že obecný ekologický prospěch z výrobku se převádí na individuální prospěch pro spotřebitele.

Přehledy trhu a databáze výrobků

Přehledy trhu a databáze výrobků, jako např. www.topten.eu (nebo www.uspornespotrebice.cz), usnadňují proces nákupu tím, že potenciálním kupujícím přináší přehled efektivních výrobků, jejich charakteristik a cen a případně také nákladů na životní cyklus za standardizovaných podmínek. Proto jsou spíše nástrojem pro *lepší výměnu*. Mohou je poskytovat různí aktéři, např. národní energetické agentury, sdružení výrobců, nestátní organizace a jiné nezávislé orgány.

Doplňkové dobrovolné štítkování

Kromě povinného energetického štítku EU existují dobrovolné ekoštítky na úrovni EU i na úrovni některých národních států. Cílem je zejména vyzdvihnout vysoce účinné výrobky nebo takové výrobky, které kromě energetické úspory splňují další ekologická a kvalitativní kritéria. Toto opatření může zejména podporovat *lepší výměnu*.

Informační kampaně

Informační kampaně jsou relativně nenákladné. Jejich efektivita se však obtížně hodnotí. Stejně jako dobrovolné štítky jsou obecně efektivnější v kombinaci s jinými nástroji. Platí to však i opačně a ostatní nástroje by měly být doprovázeny informační kampaní, jež zajistí, aby se o těchto nástrojích cílová skupina spotřebitelů dozvěděla.

Měření spotřeby energie

Měření spotřeby energie produktů v konkrétní domácnosti představuje opatření k propagaci včasné výměny. V první řadě může prohlubovat povědomí spotřebitelů o souvisejících nákladech. Dále může tvořit základní součást programu výměn. Například měření v domácnosti lze používat za tím účelem, aby se stanovilo, zda domácnost nebo spotřebič jsou způsobilé k účasti v dotačním programu.

▪ Finanční pobídky

Finanční pobídky mohou řešit dilema domácností a firem s malými příjmy, jimž by snížené náklady na energii výrazně pomohly, avšak chybí jim dostatek financí na vstupní investici.

Přímé dotace spotřebitelům

Základní myšlenkou je poskytnout kupujícím zvláště účinných spotřebičů (kteří se zároveň zbavují starého spotřebiče) finanční odměnu. Jedná se o jeden z nejoblíbenějších nástrojů. Lze nalézt mnoho příkladů národních programů a existuje ještě více příkladů programů zajišťovaných obchodníky, výrobci nebo energetickými společnostmi.

Je-li opatření časově nebo rozpočtově omezené, stimuluje spíše předčasnou výměnu. Je-li plánováno na dlouhodobé bázi (tj. po více let), propaguje víceméně permanentně *lepší výměnu*, čímž snižuje ceny a zasazuje se o dlouhodobou transformaci trhu.

Fiskální pobídky pro spotřebitele

U nejvýznamnějších spotřebičů pro domácnost v Itálii jsou velmi úspěšné daňové pobídky. V jiných zemích se však u spotřebičů pro domácnost uplatňují jen zřídka. Jedná se pravděpodobně o důsledek relativně nízké pořizovací ceny těchto spotřebičů a tedy vyšší administrativní zátěže celého programu. Daňové výhody se tedy primárně využívají ve stavebnictví v souvislosti s technologickým zařízením, např. bojler, ohřívači vody nebo klimatizačními systémy (na něž se vztahuje energetický štítek EU již nyní nebo na něž se bude vztahovat v budoucnu).

Nepřímé dotace

V případě nepřímých dotací, tak jak jsou uplňovány v systému „Eco-point“ v Japonsku nebo v systému „Carbon Cashbag“ v Koreji, získávají spotřebitelé při nákupu vysoce účinného výrobku kreditní „body“. Následně lze tyto body vyměnit za některé produkty nebo služby. Další variantou je, že mohou spotřebitelé získat bonusové body, když si kupují jiné výrobky, nebo jako bonus ke své mzdě, přičemž tyto body lze pak použít při nákupu vysoce účinných spotřebičů.

Programy bonus/malus

Programy bonus/malus jsou zaměřeny na úpravu ceny výrobků spotřebovávajících energii podle jejich účinnosti. Při nákupu vysoce efektivního spotřebiče obdrží spotřebitel příspěvek (bonus), přičemž při nákupu zvláště neefektivního výrobku musí zaplatit částku navíc (malus). Při nákupu průměrného spotřebiče se nepočítá bonus ani malus.

Finanční pobídky pro výrobce (pobídky „upstream“) nebo pro obchodníky a montážní firmy (pobídky „midstream“)

Výrobci mohou získat finanční pobídky k výrobě a prodeji většího množství účinnějších spotřebičů nebo ke snížení ceny. Nižší ceny pro spotřebitele zvýhodňují podmínky jak pro lepší, tak předčasnou výměnu. Tyto pobídky jsou účinné zejména tehdy, když na trhu dominuje jen několik velkých výrobců, kteří působí ve všech zemích. Jako nástroj pro *lepší výměnu* získávají (finanční) pobídky prodejci nebo montážní firmy, aby prodávali zvláště účinné spotřebiče.

Mikroúvěry

Spotřebitelům může s nákupem vysoce účinného spotřebiče pomoci získání mikroúvěry, který lze splácet z úspor ze spotřeby energie (micro contracting). Tento typ finančního modelu někdy využívají energetické podniky.

Dobrovolné závazky

Průnik vysoce účinných spotřebičů na trh lze podpořit dobrovolnými smlouvami mezi výrobcí a státní správou, které se zaměřují na zvýšení tržního podílu vysoce účinných spotřebičů a zlepšení účinnosti vozového parku.

Efektivita dobrovolných závazků je však velmi kontroverzním tématem. K úspěchu dobrovolné smlouvy je podle Evropské komise zapotřebí pět podmínek: (1) kvantifikované cíle, (2) velký tržní podíl příslušných výrobců (alespoň 80 %), (3) efektivní kontrolní mechanismus, (4) transparentnost procesu, (5) sankce za neplnění.

Podmínky úspěchu

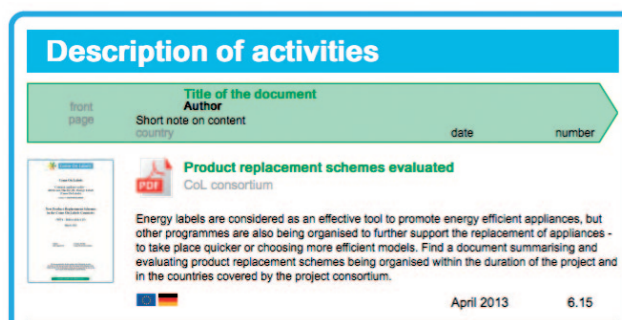
V literatuře se uvádí několik obecných podmínek úspěchu nástrojů výměny:

- Programy musí tvořit součást dlouhodobé strategie a musí vycházet ze spolehlivého mandátu a rozpočtu.
- Kritéria programů podpory musí být jasná a náročná; po dosažení určitého tržního podílu se musí programy upravit.
- Pečlivé plánování:
 - definovat přesný cíl opatření (předčasná výměna nebo průběžná transformace trhu vyplývající z *lepší výměny*)
 - správné načasování (ve smyslu prodejnosti technických řešení, tj. ne příliš brzy)
 - zapojení relevantních partnerů (výrobců, obchodníků, energetických společností, aj.)
 - opatření by nemělo trvat příliš krátkou dobu a celkový rozpočet by neměl být příliš nízký.

Současné nástroje podpory

Tato kapitola je výňatek z projektového dokumentu „New Product Replacement Schemes in Come On Labels Countries“; publikováno v dubnu 2013. Úplné znění dokumentu je k dispozici zde:

<http://www.come-on-labels.eu/replacements/description-of-activities>

V průběhu projektu Come On Labels od prosince 2010 do května 2013 bylo do praxe uvedeno asi deset nových programů obměny spotřebičů, a sice v Rakousku, Belgii, Chorvatsku, Německu, Itálii, Španělsku a Velké Británii. Některé programy jsou primárně informačního charakteru, některé obsahují výrazné finanční pobídky. Zavést programy do praxe bylo možné i navzdory ekonomické krizi, částečně kvůli tomu, že tyto programy nemusí být nutně financovány z veřejných peněz. Programů výměny se mohou účastnit energetické společnosti kvůli zlepšení své image, aby

si udržely zákaznky nebo aby naplnily své závazky v systému „bílých certifikátů“, jako je tomu např. v Itálii. Kvůli stimulaci spotřeby mohou programy obměny podporovat také obchodníci.

K některým zajímavým prvkům současných programů patří:

Soutěže, loterie a ceny

V několika příkladech z Rakouska jsou pro zvýšení efektu informační opatření kombinována s finančními nebo materiálními pobídkami, obvykle ve formě soutěže. Například domácnosti, které doloží energetické úspory nebo si zakoupí nový vysoce účinný spotřebič, mohou vyhrát úsporný výrobek. Zároveň jsou minimalizovány náklady na dotační nebo slevové programy, když se místo všeobecné dotace rozdělí peníze v loterii mezi ty kupující, kteří si pořídí efektivní spotřebič.

Charakter finančních pobídek

Všechna finanční opatření využívají tradičních možností, jako jsou slevy, přímé platby nebo spotřebič či jeho výměna zdarma.

Zasazení finančních pobídek do širšího kontextu

Finanční pobídky obvykle doprovází komunikační kampaň, která podává informace o samotném programu, úsporných spotřebičích, možnostech energetických úspor apod. Tento postup je nezbytný nejen kvůli propagaci programu, ale také kvůli dosažení dlouhodobějších účinků. Německý projekt „Stromspar-Check“ dokonce zakomponoval distribuci efektivních spotřebičů do programu energetického poradenství pro nízkopříjmové domácnosti.

Účast regionů

Ve Španělsku a Belgii spravují dotační programy regionální samosprávy. Díky tomu mohou úřední orgány programy upravit podle daných hospodářských a demografických podmínek ve svém regionu.

Provozní náklady za celou dobu životnosti

Za vysoce účinné spotřebiče je nutné si připlatit. V mnoha případech však zvýšené pořizovací náklady vyrovná úspora energie za dobu životnosti spotřebiče. Neochotu spotřebitelů pramenící z vyšších pořizovacích nákladů účinnějšího spotřebiče lze do jisté míry snížit právě uváděním reálných provozních nákladů spotřebiče za dobu jeho životnosti. Ve Velké Británii se bude tento přístup testovat ve zkušební fázi v roce 2013. Podobné aktivity se nyní plánují v projektu EU s názvem YAECI (Yearly Appliance Energy Cost Indication – Ukazatel roční energetické nákladovosti spotřebiče)⁴.

Nedostatek podkladů k hodnocení

Ačkoli jsou programy výměny zahrnující finanční pobídky nákladné, k dispozici bývá překvapivě málo hodnocení jejich dopadů. Někdy se uvádí počty účastníků nebo vyměněných spotřebičů a extrapoluje se úspora CO₂. Programy se však jen zřídka hodnotí v podrobné rovině. Poměrně detailní hodnocení lze nalézt u německého programu Stromspar-Check, ale ani tento report nezvažuje náklady vůči přínosům.

⁴ www.energie-a-penize.cz

Dále je uvedeno několik doporučení pro přípravu a implementaci programů obměny produktů:

Rozumná volba kritérií způsobilosti

Kritéria způsobilosti jsou vztažena na cílové skupiny a/nebo výrobky. Kritéria způsobilosti produktů stanoví, jak účinný musí výrobek být, aby bylo možné získat podporu. Kritéria pro cílové skupiny mohou například stanovit, že se program zaměřuje na nízkopříjmové domácnosti nebo na obyvatele určitého regionu nebo že zahrnuje jak malé a střední podniky, tak domácnosti. Způsobilostní kritéria produktů odráží požadovanou úroveň transformace trhu, způsobilostní kritéria cílových skupin pak spíše reflektují sociální nebo politické ohledy.

Kritéria pro výběr produktů musí vycházet ze spolehlivých tržních údajů, aby nedocházelo k náhodným jednorázovým přínosům. Ze zkušenosti lze říci, že pro účely tržní transformace není patrně příliš vhodné dotovat spotřebiče, které již mají tržní podíl 20 % nebo více. Je však třeba si uvědomit, že tržní podíly se mohou u jednotlivých spotřebičů na různých národních trzích výrazně lišit.

Zajištění likvidace starého spotřebiče

Význam úspor energie u nového, vysoce účinného, spotřebiče je eliminován, pokud je starý spotřebič stále v provozu. Aby tedy bylo možné zajistit úsporu energie, musí být jedním z prvků programu shromažďování a správná likvidace starých spotřebičů, jak probíhá např. v Rakousku (Trennungsprämie), Španělsku (program RENOVE) a Chorvatsku (pilotní pobídkový program zaměřený na efektivní spotřebiče).

U finančních pobídek se musí vytvořit doprovodná informační opatření

Informační aktivity nejsou nezbytné jen k tomu, aby propagovaly program a vysvětlily jeho podmínky. Efekt pobídkového programu mohou znásobit doprovodné informace o přínosech efektivních spotřebičů, o metodách jejich identifikace (i o významu energetického štítku) a o důležitých aspektech konkrétních typů spotřebiče. Jako prospěšné se zejména ukázaly databáze, které shromažďují údaje o technické charakteristice, energetické účinnosti anebo provozních nákladech spotřebičů, např. databáze provozované na stránkách topten.eu nebo španělského institutu IDAE.

Sledování dopadů a efektivity programu.

Kromě sledování počtu vyměněných spotřebičů a predikce úspor energie a CO₂ by mělo hodnocení dále zahrnovat odhad případných náhodných přínosů, porovnání nákladů a přínosů programu, identifikaci neúspěšnějších prvků a mechanismů a vyhodnocení procesů, tak aby bylo možné zjistit, zda by se měly zlepšit a kde. Díky tomu lze i u nově připravovaných programů maximalizovat jejich čistý přínos.

Finální konference – 15. března 2013 v Bruselu

Jedním ze závěrečných výstupů projektu je organizace finální konference. Ta se uskutečnila 15. března 2013 v Bruselu.

Akci pořádalo SEVEN, Středisko pro efektivní využívání energie, o.p.s., jako koordinátor projektu Come On Labels, ve spolupráci se **Stálým zastoupením České republiky při Evropské unii a ECEEE, Evropským výborem pro energeticky efektivní ekonomiku.**

V rámci konference byly představeny všechny výsledky a aktivity projektu a následně byla zorganizována diskuse u kulatého stolu na vysoké úrovni, která se zaměřila na současné zkušenosti s novými energetickými štítky a plány jejich budoucí aktualizace. Mezi účastníky diskuse u kulatého stolu byli:

- **Evropská komise** – Ewout Deurwaarder
- **CECED** – Luigi Meli
- **ECOS** – Edouard Toulouse
- **Švédská energetická agentura** – Nils Ahlén
- **NL Agency** – Hans Paul Siderius
- **ATLETE a ATLETE II projekty** – Milena Presutto, ENEA
- **CLASP** – Pernille Schiellerup
- **GfK Retail and Technology** – Barbara Inmann
- **EFER – Evropská federace prodejců elektroniky** – Maurice Estourgie.

Akce se zúčastnilo 75 účastníků z 19 evropských zemí, zástupci Evropské komise, národních orgánů dohledu nad trhem, vládních institucí, zástupci organizací výrobců, environmentálních neziskových organizací a nestátních organizací na ochranu spotřebitelů, národních energetických agentur, nezávislí experti a média.

Stálé zastoupení České republiky
při Evropské unii

European
Council for an
Energy Efficient
Economy

Výstupy projektu

Seznam výstupů projektu Come On Labels, jejich obsah a odkazy na příslušné dokumenty:

Název dokumentu	Jazykové verze	Cílová skupina	Popis obsahu	Odkaz
Legislativa EU o štítkování výrobků a o ekodesignu	Angličtina, čeština, chorvatština, francouzština, němčina, řečtina, italština, lotyština, polština, portugalsština, španělština	Úřední orgány, partneři, experti EU a národní experti na energetickou účinnost a štítkování	Přehled štítkovací legislativy EU k novým energetickým štítkům	http://www.come-on-labels.eu/legislation/eu-product-energy-labelling
Národní legislativa o štítkování spotřebičů / ekodesignu a její srovnání	Angličtina	Experti EU a národní experti	Popis implementace a aktivit plynoucích z legislativy EU o štítkování na jednotlivých trzích	http://www.come-on-labels.eu/legislation/energy-labelling-legislation-in-the-project-countries
Národní zpráva o legislativních činnostech	Angličtina, španělština, portugalsština	Experti EU a národní experti	Detailní popis nové legislativy k energetickému štítkování přijaté v průběhu projektu, zaměřený na 4 produktové skupiny	http://www.come-on-labels.eu/legislation/eu-product-energy-labelling
Přehled procedur a správných postupů při testování spotřebičů	Angličtina, čeština, chorvatština, francouzština, němčina, řečtina, italština, lotyština, polština, portugalsština, španělština	Národní orgány tržního dohledu a partneři	Popis, jak by měly být spotřebiče testovány, aby bylo možné srovnat spotřebu energie s údajem na energetickém štítku	http://www.come-on-labels.eu/appliance-testing/energy-consumption
Přehled prováděných testů	Angličtina, němčina	Národní orgány	Tři vydání informací o konkrétních testech produktů	http://www.come-on-labels.eu/appliance-testing/appliance-tests-2011-2013
Zpráva o národních aktivitách souvisejících s výměnou informací	Angličtina	Národní orgány a partneři	Příklady aktivit podniknutých v jednotlivých státech EU za účelem zvýšení úrovně dohledových činností	http://www.come-on-labels.eu/appliance-testing/national-activities
Zpráva o evropském systému výměny výsledků testování spotřebičů	Angličtina	Národní a evropské orgány a experti	Soubor činností organizovaných na centrální úrovni, zaměřený na zlepšení spolupráce a zvýšení úrovně dohledových činností	http://www.come-on-labels.eu/appliance-testing/results-exchange
Přehled správného štítkování spotřebičů v obchodech	Angličtina, čeština, chorvatština, francouzština, němčina, řečtina, italština, lotyština, polština, portugalsština, španělština	Národní orgány státní správy, tržní subjekty	Informace o tom, jak by národní orgány mohly organizovat inspekce obchodů za účelem kontroly, zda jsou energetické štítky vystavovány v souladu s požadavky	http://www.come-on-labels.eu/displaying-energy-labels/appliance-labelling-in-shops
Zpráva o národních inspekcích obchodů	Angličtina	Národní orgány a experti, tržní subjekty	Tři fáze inspekcí obchodů, k dispozici výsledky podle zemí, produktů a typu obchodu	http://www.come-on-labels.eu/displaying-energy-labels/status-of-appliance-labelling
Zpráva o zapojení dalších národních organizací	Angličtina	Národní a mezinárodní experti	Seznam praktických činností vykonávaných za účelem podpory lepšího vystavování štítků	http://www.come-on-labels.eu/displaying-energy-labels/support-of-proper-labelling
Školící manuál pro obchodníky	Angličtina, čeština, chorvatština, francouzština a holandsština, němčina, řečtina, italština, lotyština, polština, portugalsština, španělština	Národní obchodníci, experti a úřední orgány	Vzdělávací materiál pro prodáváče, vysvětlující obsah a design energetických štítků a jejich řádné vystavování	http://www.come-on-labels.eu/displaying-energy-labels/retailer-training-manual

Název dokumentu	Jazykové verze	Cílová skupina	Popis obsahu	Odkaz
Správná praxe v marketingu štítků	Angličtina	Experti EU a národní experti, obchodníci, výrobci, nestátní organizace	Vybrané příklady efektivní propagace energetických štítků ze 6 zemí	http://www.come-on-labels.eu/promoting-energy-labels/good-practice-case-studies
Národní zpráva o propagační činnosti	Angličtina, výstupy ve všech projektových jazycích	Veřejnost	Informační činnosti, např. letáky, akce, záložky, články a mnoho dalších výstupů	http://www.come-on-labels.eu/promoting-energy-labels/examples-of-promotion-activities
Přehled dostupných finančních a organizačních mechanismů	Angličtina, němčina, italština, polština	Státní správy, výrobci, spotřebitelské skupiny a nestátní organizace	Příklady nástrojů určených k propagaci výměny méně účinných spotřebičů a vstupu efektivnějších spotřebičů na trh	http://www.come-on-labels.eu/replacements/summary-of-mechanisms
Popis nových lokálních mechanismů	Angličtina	Národní experti, státní inspektoráty, spotřebitelské skupiny, výrobci	Příklady programů výměny spotřebičů realizovaných během projektu	http://www.come-on-labels.eu/replacements/description-of-activities
Mezinárodní seminář	Angličtina	Národní a mezinárodní experti a zástupci státní správy	Seminář a diskuse u kulatého stolu na vysoké úrovni, souhrn výsledků projektu a diskuse o budoucích plánech s energetickými štítky	http://www.come-on-labels.eu/about-the-project/all-project-seminars-eu
Národní seminář nebo prezentace	Angličtina, čeština, chorvatština, francouzština, němčina, řečtina, italština, lotyština, polština, portugalsština, španělština	Národní experti a zástupci státní správy	Řada národních akcí pořádaných za účelem šíření aktuálních zkušeností s energetickými štítky partnerům	http://www.come-on-labels.eu/about-the-project/all-project-seminars-eu

Řekli o projektu

Státní energetická inspekce ČR, jako dozorový orgán v oblasti energetického štítkování v České republice, spolupracovala s organizátory projektu Come On Labels v ČR mimo jiné v oblasti výměny zkušeností při kontrole přítomnosti štítků v obchodech a dalších prodejních místech. Dále se Státní energetická inspekce účastnila získávání informací o postupech při testování výrobků za účelem kontroly jejich spotřeby energie. Významným konkrétním výstupem spolupráce bylo využití manuálu o štítkování pro práci inspektorů Státní energetické inspekce ČR. Publikování souhrnných výsledků kontrol tj. dodržování zákona č. 406/2000 Sb. v roce 2012 bylo tak logickým završením využití energetického štítkování pro veřejnost. Projekt Come On Labels byl pro nás rovněž příležitostí k získávání informací o obdobných aktivitách v dalších zemích EU.

Antonín Český

Státní energetická inspekce České republiky
Orgán dohledu nad trhem

Společnost DATART, a.s., člen skupiny Darty Group, provozovatel 32 prodejen spotřební elektroniky v České republice, s projektem Come On Labels a společností SEVEN spolupracovala na tvorbě informační publikace o energetickém štítkování z pohledu spotřebitele, kterou následně distribuuje svým zákazníkům. Ve své činnosti navíc využila i informační materiál, informující prodejce a prodavače o správním využívání energetických štítků na prodejních. Obdobné projekty na podporu energetického štítkování považujeme za prospěšné z hlediska zvýšení povědomí spotřebitelů o energetické náročnosti spotřebičů a možnostech výběru účinnějších modelů. Oceňujeme navíc informační základnu společnosti SEVEN, s níž často konzultujeme přípravu materiálů podporující ekologicky šetrnější spotřebiče.

Jana Choroušová

Marketing Manager
BTL communication
DATART INTERNATIONAL, a.s., Česká Republika

Energetické štítkování se stalo základním a transparentním nástrojem pro srovnání energetické náročnosti a efektivity spotřebičů. Novelizované štítky dávají spotřebitelům další důležité informace usnadňující jejich výběr, při nákupu nového spotřebiče. Výrobci domácích spotřebičů vítají aktivity projektu Come On Labels, organizovaného za účelem podpory energetického štítkování, zejména v oblasti správného vystavování a prezentace štítků na prodejních, výměny zkušeností s testováním spotřebičů a především cílené osvěty spotřebitelů, tak aby informace přijaté z energetických štítků, získaly maximální prioritu při volbě nového spotřebiče.

Martin Sailer

Generální ředitel
CECED CZ, Sdružení evropských výrobců domácích spotřebičů

Společnost Pražská energetika, a.s., třetí největší dodavatel elektrické energie v České republice, s projektem Come On Labels a jeho organizátorem, SEVEN, spolupracovala již začátkem roku 2011, tedy krátce po vstupu nové evropské legislativy o energetickém štítkování v platnost. Díky tomu jsme mohli jako jedni z prvních svým zákazníkům a partnerům přinést ucelenou informaci o nových energetických štítcích a poskytovat tak aktuální rady a tipy o výběru energeticky úsporných spotřebičů v rámci aktivit našeho Centra energetického poradenství.

Josef Raffay

Vedoucí oddělení analýzy trhu a poradenství
Pražská energetika, a.s.

Energetické štítkování je významným nástrojem pro spotřebitele při výběru energeticky úspornějších modelů spotřebičů. Proto je důležité, aby bylo energetické štítky na prodejních vidět dle požadavků legislativy a aby se na štítcích uváděli korektní informace. Za společnost Bosch-Siemens domácí spotřebiče proto vítáme aktivitu projektu Come On Labels, podporující širší povědomí spotřebitelů o energetických štítcích a jejich správné využívání na prodejních místech. V rámci projektu jsme podpořili jeho snahu o správné využití štítků na prodejních, zúčastnili se společně organizované spotřebitelské soutěže a vítali snahu na podporu významnějších aktivit při testování spotřebičů.

Miroslav Veselý

marketing director
BSH domácí spotřebiče s.r.o.

Come on Labels project members – contacts

	Czech Republic – project coordinator	SEVEn , The Energy Efficiency Center www.svn.cz	
	Austria	Austrian Energy Agency www.energyagency.at	
	Belgium	Brussels Energy Agency www.curbain.be	
	Croatia	ELMA Kurtalj d.o.o www.elma.hr	
	Germany	Öko-Institut e.V. , Institute for Applied Ecology www.oeko.de	
	Greece	Center for Renewable Energy Sources and Saving www.cres.gr	
	Italy	ENEA – Agenzia nazionale per le nuove tecnologie, l'energia e lo sviluppo economico sostenibile www.enea.it	
	Latvia	Ekodoma, Ltd www.ekodoma.lv	
	Malta	Projects in Motion www.pim.com.mt	
	Poland	KAPE , Polish National Energy Conservation Agency www.kape.gov.pl	
	Portugal	QUERCUS – Associação Nacional de Conservação da Natureza www.ecocasa.pt	
	Spain	ESCAN, s.l. www.escansa.com	
	United Kingdom	Severn Wye Energy Agency www.swea.co.uk	

This document was prepared within the Come On Labels project, supported by the Intelligent Energy Europe programme. The main aim of the project, active in 13 European countries, is to support appliance energy labelling in the field of appliance tests, proper presence of labels in shops, and consumer education.

The sole responsibility for the content of this document lies with the authors. It does not necessarily reflect the opinion of the European Union. Neither the EACI nor the European Commission is responsible for any use that may be made of the information contained therein.

More information about the project activities and all of its results are published on:

www.come-on-labels.eu